

**De uva ursina ejusque, et aquae calcis vi linthonthryptica novae
animadversiones, experimenta, observationes / Michaelis Girardi.**

Contributors

Girardi, Michele, 1731-1797.

Publication/Creation

Patavii : Typis Conzatti, 1764.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xfptvatx>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

38

1

27, 000 / 4
M. LEVI
Stanza III
Scalf. B. P. 9. L. 42

GIRARDI, M.

Invenire
m. 128

50 fr.

III sotto 1

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30502457>

DE UVA URSINA
EJUSQUE, ET AQUÆ CALCIS

VI LITHONTHRYPTICA

NOVÆ

ANIMADVERSIONES, EXPERIMENTA,

OBSERVATIONES

MICHAELIS GIRARDI

MED. PHYS.

PATAVII MDCCLXIV.

Typis Conzatti Super. permisso.

DE UVA URSINA
EUSQUE ET AQVE CALCIS

IN LITHOGRAPHIA

ANIMADVERSIONES ET EXPERIMENTA

OBSESVATIONES

MICHAELIS GIRARDI

MED. PHYS.

PATAVII MDCCCLXIV

Typis Conzatti super. bennig.

AMPLISSIMO VIRO

SENATORI PRÆSTANTISSIMO

LEONARDO
VENERIO

MICHAEL GIRARDI.

F.

*Uod jamdiu summo-
pere optaveram, id
gaudeo nunc mihi denique conti-
gisse. Lætor obsequium reveren-
tiam-*

A

2

tiam-

tiamque erga Te meam me, dum
 ea quæ attente observavi publici
 juris facerem, in publicum pro-
 ferre posse. His in legendis ne
 Te pigeat obsecro. Tractat Fa-
 brilia Faber; Medicus Experi-
 menta, Observationes. Hæ Me-
 dicinam crearunt; illa, firmis fun-
 damentis innixa, confirmarunt, au-
 xeruntque. Ægris perniciosius ni-
 bil, quam Naturæ loquenti hy-
 potheses anteponi. Arti quantum
 detrimentum inferant ii, qui ad
 scribendum non veritatis amore,
 sed

sed animi affectibus, novitatis, gloriaeque desiderio adducuntur, illis nimis apertum est, qui quotidie in Hippocraticis demonstrandis praeceptis insudant, argentumque. Hinc Medicinae decrementum, confusio. Quas ego Tibi, SENATOR PRÆSTANTISSIME Observationes exhibeo, e puro veritatis fonte erutæ sunt, præterque veritatem nihil invenies. De Uvæ Urfinæ, ac Calcis Aquæ experimentis, hoc certum est: milles pericula maximo cum labore,

& patientia inivi, antequam fir-
 mi quid statuerem, vulgaremque.
 In his aliquid novi inest, quod
 ne alicui, maximeque illis, qui
 calculo laborant, profuturum sit,
 prorsus non dubito. Londinenses,
 Batavi, Edimburgenses, Germa-
 ni nunc Stepheniano remedio A-
 quam Calcis pro lithiasi longe an-
 teponunt, comendantque. Quid meis
 in Experimentis visum sit mihi,
 aperte patebit. Absit, ne aliquis me
 aliorum inventa desiderio depri-
 mendi, hæc confecisse credat. Hoc

lon-

longe ab ingenio meo moribusque ab-
 horret . Non auderem , AMPLISSIME
 VIR , hæc gloriosissimo Nomini
 tuo inscribere , si quid his pa-
 gellis inesset contrarium veritati ,
 cujus Ipse es amantissimus . Maximi
 sunt tua Nobilitas , ac Bona facien-
 da ; sed nihili si ista cum animi tui
 dotibus conferamus . Actionum tua-
 rum famâ percrebuit , quæ non dele-
 bitur unquam , eo quod illis tuus
 est animus major . Litteris Te de-
 lectari satis apertum est omnibus ,
 mihiq; præsertim , qui haud semel

tuum de difficillimis rebus judi-
 cium sapienter prolatum summa
 cum voluptate audiui . Qua de
 causa Libellus hic , quo incultior ,
 eo magis indiget præsidio ac pa-
 trocinio tuo ; satis tutus a Cri-
 ticorum obtrectatione futurus , ubi
 a Te benevole amanterque exci-
 piatur . Pro magnitudine benefi-
 ciorum tuorum , quæ mihi sæpius
 contulisti , cum pares reddere
 grates non possim , id Tibi sal-
 tem ex animo tribuo , quod So-
 crati (Seneca de benef. lib. 1.

Cap. viii.) Æschines pro beneficiis acceptis tribuerat olim .
Grati animi mei obsecro Te ob-
testorque , saltem hoc testimonium
accipe . Faxit Deus , ut ad Pa-
trie ornamentum subsidiumque , ad
amicorum gaudium , ad tuorum om-
nium auxilium , & gloriam , diu
incolumis vivas . Vale .

Patavii . Kal. Novemb.

MDCCLXIV.

DE

ELENCHUS

CAPITUM.

C A P. I.

DE *Uva Ursi*. Pag. 11

C A P. II.

De Uvæ Ursinæ Analysi Chymica. 24

C A P. III.

*De vi lithontribryptica liquoris Uvæ
Ursinæ*. 36

C A P. IV.

Observationes Uvæ Ursinæ. 97

D E

U V A U R S I

C A P U T I.

Aud alienum ab instituto meo fore arbitror, dum de *Uvæ Ursi* præstantia observationes conscribo, nonnulla imprimis, quæ ad hanc recte pertinent, antequam ad illarum descriptionem deveniam, attingere. *Præcl. A. de Haen* in Universitate *Vindobonensi* primarius Professor, omnium primus, quod sciam, ex consilio cel.

Ar-

Archiatři *L. B. Van-Swieten* Lithon-
thrypticam vim *Uvæ Ursinæ* *Rat.*
Med. pluribus in locis, cum obser-
vationibus vulgavit. Planta hæc de-
scribitur verbis *Clar. Lucæ Mislei*
Rat. Med. par. 11. cap. XII. quibus
& nos utimur, additis cæteroquin a-
nimadversionibus, ne nostræ Regio-
nis homines, rei similitudine dece-
pti, vaccinium pro *Uva Ursina* colli-
gant.

Uva Ursi, inquit *Mislei*, Ἀρκευτά-
φυλος. *Tournefort. Instit. Rei Herb.*
Tab. 370. Est ex mente Cel. Lin-
næi Arbuti species, nempe Arbutus
caulibus procumbentibus foliis integer-
rimis. *Linn. Spe. Plant. Tab. 1. 395.*

Num.

Num. 4. Johannis Bauhini *Historia Plantarum universalis* Tom. 1. Lib. 5. cap. 8. pag. 523. optimam dat iconem, sed descriptionem minus accuratam. Galeni descriptio videtur convenientissima lib. 7. cap. 4. κατὰ τόπον. Frutex est humi repens, locis paucis frigidissimis, iisque potissimum crescens, quos perpetuæ nives tegant; paucis dico: nam mihi multos altos Montes conscendenti, non nisi in binis hætenus conspectus est: in Austriâ quidem, in Alpe Gans vulgo nuncupata, quinque Leucis ab Austriæ Neapoli sita; in Styria vero in Alpibus nivalibus dictis, sex Leucis a Cellis Marianis remotis, ubi in-

inter perpetuas nives copiosius legitur. Caules huic Frutici reptantes, cortex rufescens, folia conferta, oblonga, ovata, integra, carnosae. Flores monopetali, ovales, basi planiuscula, ore quinquefido: laciniis obtusis, revolutis, parvis. Fructus & bacca subrotunda, ceraso minori similis, rubra, seminibus quinque osseis, planiusculis fæta. Planta perpetim vivet; fructus altero anno maturescit. Totus hic frutex, præsertim cortex & folia amarum adstringentemque habet saporem fere ut Peruvianus cortex. Cæterum in colligenda hac Planta attentus sit oportet Rhizotomus, ne Vitem idæam, seu

Myr-

Myrtillos rubros , pro Uva Ursina colligat : ita enim hæ binæ **Plantæ** , ut ovum ovo , sibi similes videntur ; nisi systematicus Botanicus easdem semper distinguere novit . Differentia tamen hæc est : Uva Ursi florem habet decem staminibus ; Vitis idæa non nisi octo præditum . Uvæ Ursi **Baccæ** non nisi quinque habent semina , Vaccinium , sive Vitis idæa , viginti sæpe .

Hæc descriptio tametsi omnibus longe antecellat , his tamen in nostris **Regionibus** quasdam exceptiones admittit . Hic Uva Ursi non solum locis paucis frigidissimis , iisque potissimum , quos perpetuæ nives regant , crescit ; sed per omnes Bena-

ci ripas , ut nuperrime mihi videre contigit , perpetim viret , ubi aut raro , aut nunquam nives , & glacies conspiciuntur . In Montibus *Dalco* , *Muiz* , *Ranz* , *Limoni* , qui Pagus *Riperiæ* extremus audit prope *Tirolim* , copiosissime legitur . In *Monte Vil* haud nusquam quoque inest , & crescit una cum *Rhododendro foliis ciliatis nudis* , corollis *infundibuliformibus* . *Lin. spe. Plant. Tom. I. 392. num. 3.* quod perperam ejusdem folia a *Jacobo Zanonio in Rario. stirpi. His. ampliata Tab. 178.* pro illis *Uvæ Ursi* delineantur . In *Tremosinis Montibus* , qui parum a planitie extolluntur , tam copiose

viridescit, ut totam, si possent, ex-
cerperent Rustici, eo quia una cum
*Erica antheris bicornibus inclusis, co-
rollis inæqualibus campanularis me-
diocribus, foliis oppositis sagittatis*
(*Linn. Spec. Plant. pag. 352.*) oria-
tur, ex qua bovum strata parant,
seorsum hanc ab *Uva Ursi*, quæ hac
in re haud inservit, frustra collige-
re student. At nimis longior es-
sem, si Montes omnes numerare
vellem, in quibus Planta hæc inve-
nitur: sufficiat, quod raro *Riperiæ*
Montes absque hac arbuti specie vi-
dere evenit.

Quod ad Plantas attinet, hæc atten-
denda sunt. *Vaccinium* imprimis, quod

apud Cel. Linn. Spec. Plant. pag. 351. num. x. sic definitur racemis terminalibus nutantibus foliis obovatis, revolutis, integerrimis, subtus punctatis ut plurimum, ut Uva Ursi haud crassescit. Quædam ejus folia majora, quædam minora, ac tam minuta habet, ut recte irregularia vocare possimus. Racemi Uvæ in modum, ex pluribus acinis rubris, qui sub tenui cute humorem habent, sunt conglobati: horum femina parva sunt; illaque ficuum æmulantur: quantitas vero sæpe variatur. Locis quæ nuperrime indicavi, difficile invenitur; saltem ego paucissimis in montibus vidi.

Uva Urſi æqualia ſemper habet folia, ſi ea, quæ ad maturitatem non pervenerunt, demamus. *Baccæ*, quæ ad inſtar malorum ex Arbusto pendunt, rubescunt, gaudentque pulpa. *Semina*, quod *Mislei non niſi quinque habere* aſſerit, mihi inter fructus millenos, quos patientiſſime aperui, diligenterque conſpexi, crebro videnda occurrerunt 6. 7. aut octo, quandoque ter, quatuorve, hoc habito reſpectu, quod ſi numerum quinque, aut ſex (ut plerumque inveniuntur) excedant, gracileſcunt ut plurimum, ſi minus, augentur. Oſſa, ſive femina figuram in ſua naturali ſede peponum

habent, si disjungantur, femilunares sunt, ac magnitudine pene tritici granis æquiparantur.

Ex iis quæ hætenus dicta sunt, inficiabitur nemo, summum inter has Plantas interesse discrimen. Si conferamus ambas, quis primo intuitu ex foliorum dissimilitudine, Plantarumque crassitie *Vaccinium*, five *Vitim Idæam* ab *Uva Ursi* non dignoscat? Porro quis ex summa fructuum diversitate, scilicet ex racemis *Vaccinii* primum, deinde ex acinorum humore, aut baccarum *Uvæ Ursinæ* pulpa unam ab altera non fecernat? Quis tandem ex evidentissima feminum differentia, his in

colligendis falli possit ? Tanta est hic varietas tantumque discrimen , ut non solum hæ duæ Plantæ , ut *ovum ovo* , *sibi similes sint* , sed impossibile videatur , ut *Rhizotomi Vitem Idæam seu mirtillos rubros pro Uva Ursina colligant* .

Ut omnibus tamen melius innotescant varietates , quæ inter *Vaccinium & Uvam Ursi* intersunt , harum Plantarum ad libri calcem Icones dedi. Flores ibi , fructus , semina , ut seorsum delinearentur , ne ullus dubitationis locus superesset , curavi. Discrimen , quod hic animadvertimus , fortasse haud omnibus in Regionibus est admittendum. *Non omnis fert omnia Tellus* .

Hic segetes, illic veniunt felicius Uvæ:

Arborei fetus alibi atque injussa virescunt

Gramina, nonne vides croceos ut Tmolus odores,

India mittit ebur, molles sua thura sabæi?

*At calybes nudi ferrum, viro-
saque Pontus*

*Castorea, Eliadum palmas Epi-
ros equarum?*

*Continuo has leges, æternaque
fœdera certis*

Imposuit natura locis. Virg.

Georg. lib. i. vers. 54.

Ad tollendas quasdam nonnullorum

rum dubitationes, hæc absolute animadvertenda existimavi. Perperam agitur de remediis, si haud recte noscuntur; utinam illa Agyrtis, quæ quotidie ægris præscribunt, noscerentur. Sed qua vi polleat *Uva Ursina*, ac quæ nobis visa sunt, nunc describamus.

D E

UVÆ URSINÆ

Analyſi Chymica.

C A P. II.

ANtequam de Analyſi *Uvæ Urſinæ* quidquam proferam, hæc imprimis animadvertenda ſunt. Cum in experimentis quandoque *Uvam Urſi* ſuum prorsus edere effectum animadvertiſſem, peculiariterque hoc in præclariffimo illo Viro, de quo prima in obſervatione eſt ſermo, adnotaſſem, hanc in rem mihi eſſe inquirendum exiſtimavi. Experimentis

sæpius inde repetitis, ac diligenti
 perscrutatione a loco, & tempore,
 quo Planta collecta est, rem ex to-
 to pendere edoctus sum. Varietatem
 hanc præ cæteris animadvertit Boer.
in Elem. Chym. Tom. II. in Prole-
gom. his verbis succos Plantæ ejus-
dem vario tempore, valde diversos
haberi, adeo ut quidem vix iidem ap-
pareant, sive colorem lubet spectare,
sive odorem, sive saporem; ne vires
recenseam singulares, quæ etiam in
crudis, maturisque adeo differunt, ut
nullo modo comparari queant
Eo etiam liceat referre varietatem,
quæ diversitate terræ nutritis acci-
dit. Ita nimirum montanis orta lo-
cis

cis, aut umido palustri solo prognata, miris modis differunt. Indeque optime concludit Auctor: Quare eadem operatio iisdem quoque de Plantis diversa prorsus aliis tempestatibus elicit. Hæc magni res est momenti, maximeque attendenda. Non raro ad orcum quædam deprimuntur remedia, cum re vera adhibita diligenti observatione, ad fidera tollenda sunt. Merito Cel. Störck ad errores vitandos de Cicuta iconem in suo supplemento tradidit, ibique extractum non ubique juxta suam mentem parari, ideoque jure neque ab adversariis effectus laudatos inveniri conquestus est. Quamquam

hic

hic non habeamus, unde *Cicutarian* virtutem confirmemus, hoc tamen verum est, male aliquod damnari remedium, si præter Auctoris mentem adhibeatur. Sed ad nos. *Uva Urſi*, dum florefcit aut paulo post, est carpenda, scilicet tempore veris, ad mensis Maji finem, aut incipiente Junio. Ardente Sirio, aut Autumnali tempore paucos humores, ac minori activitate præditos habet. Hic præ ceteris optima est quæ locis soli expositis nascitur, & potissimum quæ in *Montibus Tremosinis* feritur; quæ in Vallibus locisque opacis colligitur, est abiicienda. Quam meis in experimentis adhibui

bui, congruis in locis, tempore opportuno carpta fuit, ideoque suis effectibus carere nunquam vidi. igitur ex hac ipsa en Analysim.

Uva Urſi in umbra exſiccata ad pondus librarum trium, luto obductam retortam fere ad colum uſque implevi. Huic cornuto vitreo, furno arenæ commiſſo, latiffimum excipulum, accurate connexis commiſſuris agglutinavi. Sic paratis rebus diſtillationem gradibus ignis haud majoribus, quam 212. inſtitui. Aqua, quæ primum prodiit liquida, paululum odora, ac acidula erat: ignem ſemper eodem in gradu ſervavi, donec aquæ color ex albo in ſubrubrum

brum mutaretur. Tunc excipulum e cornu retortæ ablato, aquam effudi, quæ circiter *Uvæ Ursinæ* sexta pars erat, ac seorsum fervavi. Dein recte excipulo agglutinato gradus ignis sensim auxi, quandiu humor hic subruber, acidus, aliquid empyreumatis olens, adscenderat, quem rursus effusum, puro vitro retinui. Liquoris hujus quantitas ante dicta minor erat, scilicet haud major ξ.

IV. Hinc cum ignis gradus auge- rem, fervareque pariter, liquor ruber, maxime acidus, summe pe- netrans empyreumatis fetorem ex- halans una cum oleo rubro tenui egrediebatur. Utriusque pondus paulo

minus superiori erat, atque ut de superioribus liquoribus, sic & de hoc ipso actum fuit. Tandem ignem vehementissime intendi, quantum retorta ferre poterat, ac sic fumo denso ascendente oleum spissum, nigrum, tenax prodiit. Ubique ad latera recipientis in maculis rubro-nigris sal volatile, oleosum, quod postea alcalinum esse cognovi, adesse apertissime conspiciebatur. Denique ad extremum calore aucto cum suppressionis igne, aliquid adhuc olei nigerrimi, ponderosi, picem æmulantis obtinui. Quantitas vero Olei omnibus his distillationibus egressi, universam ferme quantitatem liquoris

æquabat, ex quo evidentissime constat, Plantam hanc multo oleo præditam esse, quod & magis apparet cum tempore Autumnali, aut Hyemali colligitur.

Sic quod humoris spirituosus, salini, ac oleosus, summa ac perenni ignis vi *Uva Ursina* inerat extractum, quod in retorta supererat, eduxi. Scobs, five carbo nigricans levis, insipidus erat. Massa hæc omnis, quæ pondere minor erat libræ unius, parva pruna adjecta, levi adflatu, tota in ignem lucentem incubebatur. Sic quod nigrum erat in insipidos albos cineres brevi temporis spatio conversum, haud multum

salis alcalini ope lixivi dedit.

Liquores, quos eduxeram, dum illos in vasis vitreis fervarem, ad latera oleosam crustam deposuere, & acidiores evasere. Si per duos tresve menses in vasis detinentur bene patulis, sal volatile spirituosum, atque acre avolat, nec præter nigrum oleum quidquam remanet. Merito igitur liquores ii, quibus simul sociatis nostris in experimentis utimur volatilibus, acidis, salibus, oleosis præditi sunt. Hinc animadvertendum, quod pro experimentis faciendis, post absolutam Analysim liquorem ab oleo segregavi; nam haud eadem pollere virtute, dum
feor-

seorsum liquores compararem, inveni. Fortasse in triplicata excipuli ablatione multum salis acidi ac volatilis avolat, quod maxime in dissolvendis calculis præstare extra dubium est.

Hac in Analyfi conficienda, cum ad propositum meum parum conferre autumarem, haud multum de minutissimis quantitatibus sollicitus fui, cum revera hæ mihi potius nimix subtilitates, quam utilitates videantur. Hinc tamen diligentissimas aliorum observationes non damno, immo maximopere *Geofrojanas Analyses*, ac præcipue quæ de *affinitatibus Chemicis vegetantium* nuperrime

Philippus de Limburg scripserat, laudo admirorque. Verum quisque incassum laborat, si ignis ope Plantarum infinitas a natura proprietates educere putat. *Boer. inquit loc. cit. Longe abest ut Chimistæ operationibus suis separare queant semper præstantes vires, quas natura proprias alicui Plantæ impertiit: quum easdem suis artificiiis sæpe numero, immo plerumque, valde immutent, quin & in contrarias prorsus convertant.* Ad hanc Chymicam Analysim conficiendam me tantummodo impulit animus meus, ut viderem, an quid in liquoribus *Uvæ Ursinæ* boni adversus lithonthypticos morbos

bos inesset . Quid tamen præstent,
quæ sequuntur, experimenta eviden-
tissime palam facient.

EXPERIMENTA

De vi Lithonthryptica Liqueoris

UVÆ URSINÆ

CAP. III.

SECTIO I.

Cum sapius animadvertissem ea, quæ sua in introductione Præclarissimus *Stephanus Hales* in experimentorum super calculis collectione his verbis docuerat ; *la grande délicatesse de nos viscères d'une part, & de l'autre la dureté excessive de la plupart de calculs, ne font que*
trop

trop sentir, que le mal est sans ressource ; car après avoir essayé toutes les préparations chymiques qu'on peut imaginer, on a trouvé que ni les alkalis, ni les acides, ni les sels neutres, ni enfin les menstres salins, sulphureux, savonneux, ne faisoient aucun effet sur ces concrétions ; l'esprit de nitre qui est trop corrosif, étant le seul corps qui jusqu'ici ait pu dissoudre effectivement ces sortes de concrétions. Et alibi experimento quinto cap. 3. pour les calculs qui sont durs, comme il n'y a que l'eau forte qui les puisse dissoudre, on ne doit pas se flatter de trouver un menstre convenable. Cum hæc

igitur animadverteterem, mihi in mentem constanter hæsit, aliquid quærere, quod huic sævissimo morbo opponeretur. Hinc cum ex pluries repetita Analyfi Chymica *Uvæ Ursinæ* Liquoris haud parvam quantitatem collegissem, an Calculos Liquor hic solveret, perquirere consultum duxi. Experimenta hujusmodi, quæ a Cel. Viris huc usque habita sunt, ut plurimum habita sunt in caloris gradibus, qui calorem humani corporis æquarent. Ego autem, cum esset æstas, solis calori vasa vitrea, bene occlusa, in quibus menstrua, & calculi continebantur, exposui, caloris adnotans gradus per *Fabren-*
berii

berii Thermometrum , quod ligno appensum una cum vitreis apposueram .

Quintuplicem differentiam in Calculorum distinctione , ut omnium optimam , sequor *Vincentii Menghini* , quæ in actis *Academiæ Instituti Bononiensis* extat , *Op. 1. pag. 3.* Ille enim *alios marmoreos , alios lateritios , Tophaceos alios , alios gypseos , alios denique arenarios* calculos vocat . Nos quoque ita nostros denominabimus , ut clarius pateat , quibus in calculis capta experimenta sint , quæ sequuntur .

I. Die *xxii. Junii* anno *1764.*
Calculus humanum Fusco-rubrum ,

lateritium pondere gran. vi. in *Uvæ Ursinæ* liquore posui. Vitrum, quo continebatur, attente adspiciens postea, mox bullas aereas emittere Calculum summa cum voluptate vidi: Duodecim inde circiter transactis oris illum muco quodam nigro se texisse apertissime conspiciebatur. Mucus hic semper aderat, tanetsi Liquorem aliis rebus miscerem, antequam Calculi dissolverentur. Post tres dies Calculum librans, quatuor decrevisse grana inveni, & quod ex eo remanserat, levi digitorum affricatu, in pulverem redegi. Hoc inde pluries, eodem semper cum eventu refectum fuit.

Ther-

Thermometrum Soli expositum
106. gradus , alterum quod in Cu-
biculo habebam $80.\frac{5}{8}$ monstrabat .
Qua deffignatione primi , & ulte-
rius , quotiescumque infra utar , id
quod nunc dixi , intelligatur .

His in Experimentis qui caloris
gradum attente ponderabit , senten-
tiam Præcl. *Haenii Rat. Med.* Par.
11. cap. x. expositam , scilicet *quod*
aeris calor sæpe transcendat huma-
num , hac quoque in nostra Regio-
ne apertissime confirmatam videbit .
Hinc animadvertendum , me tantum-
modo majores Thermometri acces-
siones describere ; nam quisque sum-
mo mane , vespere , ac tempore no-
ctis

Etis varium caloris gradum esse per se novit.

II. Die prima Julii Calculus gypseus fuscus pond. gr. 7. in æquali quantitate Liquoris, & admixtæ aquæ fontis imponebatur. Die 5. ejusdem mensis absoluta, dum ponderarem illum, vix quattuor esse gr. inveni.

Prima, & secunda die Thermometrum primum $105\frac{1}{4}$ gr. Alterum $79\frac{1}{2}$ ostendebat. Aliis diebus cum Sol nubibus obumbraretur, Thermom. pr. haud exposui: alterum $74\frac{1}{8}$ gr. monstrabat.

III. Eadem die periculum inivium ξ . 1. aquæ fontis, ac ξ . 5. Liquoris, immittens hanc in miscelam

Cal-

Calculus album gypseum pond. gr. 12. Quinque transactis inde diebus gr. duo cum dimidio decreverat.

IV. Aliud eodem tempore experimentum feci. In fontis aqua paucas Liquoris guttas infudi sic ut colore citrino imbuta videretur. Hac in aqua Calculum tophaceum album pond. gr. 13. injeci. Tempore quod nuperrime indicavi absoluto, Calculum tria pondere grana amisisse reperi.

V. Cum experimenta hæc vasis subere optimo siccissimo, ac papyro occlusis acta sint, Calculus Lateritius, die tertia Julii etiam in vase bene patulo Liquoris pleno demittebatur.

Prima die bullas aereas emisit, ac muco jam indicato obtegebatur. At illum post duodecim dies ponderans, cum Liquor imminutus, densiorque conspiceretur, duo tantum decrevisse gr. inveni.

Hęc observatio confirmat ea, quæ de excipuli a cornu retortæ ablatione in Analyfi Chymica dicta sunt.

His interea experimentis, millies innovatis, præter omnem dubitationem, vi Liquoris *Uvæ Ursinæ* lithon-thryptica, evidentissime confirmata; videamus nunc, si cum nonnullis Liquoribus Animalibus eadem præstet.

EXPERIMENTA

C U M

UVÆ URSINÆ

Liquore, nonnullisque Liquoribus
Animalibus.

S E C T I O II.

VI. **P**Rimum periculum inivi cum
urina. Die 9. mensis an-
tedicti Calculum marmoreum fuscum
pond. gr. 8. in æquali quantitate Li-
quoris, & Urinæ simul admixtæ col-
locavi. Quod de muco superioribus
in experimentis dictum fuit, id pa-
riter in hoc ipso præcipue evenerat.

Cal.

Calculus inde post tres dies non nisi 4. cum dimidio gr. pendebat.

Thermometrum primum $106 \frac{1}{2}$ alterum $80 \frac{1}{2}$ gr. ostendebat.

VII. In aqua, urina, & Liquore simul admixtis cum eadem die Calculum gr. 9. pariter marmoreum fusco-rubrum posuiffem, tribus diebus granis duobus cum dimidio decrevit.

Hæc observatio maximi est momenti, maximeque a Clinicis animadvertenda. In Sectione sequenti evidentissime monstrabimus humorem ita dilutum, tuto posse, & absque damni timore in vesicam injici Calculos ibi inhærentes dissolvendi gratia.

Ab *Halesio* aliud excogitatum fuit
menstruum pro injectione in experi-
mento tertio sui *Traëtatus Recueil
d'Experiences sur la Pierre*, at pro
nimia aciditate haud usum in homi-
nibus commendavit, cum hujus in
Brutis damna animadvertisset. Cum
Calcis Aqua plurima in Canibus ex-
perimenta a Cel. *Browne Langrish*
acta fuere suo in Opusculo *Experien-
ces de Medicine sur des animaux*:
sed quod fortasse solveretur *Uvæ Ur-
sinæ* Liquor, minime ab hac solve-
retur aqua, ac sic deinceps: hinc
summi est momenti pro humano ge-
nere alterum invenisse menstruum,
ut, ubi deficeret unum, alterum per-
belle suppleret.

VIII. Per quatuor dies scilicet a nona usque ad decimam tertiam diem mensis ejusdem, Calculo tophaceo gr. 6. in saliva & æquali liquoris quantitate immisso tribus, granis diminutus est.

IX. Calculum lateritium album pond. gr. 11. cum dimidio, die X. mensis Julii, in Liquore ac bilis æquali portione collocavi. Die XI. mensis ejusdem, scilicet horis ab infusione 24. transactis, illum librans pond. gr. 2. minorem inveni.

Ex his quæ hætenus dicta sunt, patet evidentissime, Animalium Liquores vim *Uvæ Ursinæ* Liquori haud auferre, ideoque in dissolvendis Calculis,

culis , multum in Animalium corporibus præstare posse . Hic tamen quid in Canibus efficiat, Felibusque , videndum superest .

EXPERIMENTA

In Animalibus acta.

SECTIO III.

X. **S**Eni Catulo toto correpto scabie 3. 1. Liquoris Siphonis oper os in ventriculum infundebatur. Horæ vix quadrante elapso, enixis viribus cum liquore materiam albam evomuit: at nihilominus aliquantulum hæsit, maximis cæteroquin ad vomendum conatibus. Mæstus altera die, dormitabundus, tametsi edisset, aliqua cum tussi, & vomitu conspiciebatur. Tertia imminuebantur omnia, ac die quarta levis, e
sca-

scabie mundus, alacer, famelicus videbatur. Tunc per uretram Lique-
rem admixtum cum aqua injeci, sic
ut Sectionis primæ num. 4. descri-
bitur. Post horæ quadrantem min-
xit, nec videbatur aliquo uropojecti-
co morbo teneri. Clysterem quoque
hujus Liquoris, & aquæ æquali por-
tione ipsi injeci, consilio postea ape-
riendi illum, ut, an viscera ejus tor-
querentur ab hoc liquore, viderem.
Sed Custodis incuria, elapso Cane,
quod intenderam, absolvere non po-
tui.

XI. Catulæ in vesicam liquorem
infudi sic ut extat num. 3. Hoc par-
va Catulæ contorsione, & ejulatu

fiabat . Illam mox liberam reliquimus, quid factura esset, observantes . Per Claustrum , in quo tenebatur, cucurrit, quærens qua effugeret . Panem comedit, nec alicujus molestiæ signum dedit . Paulo post subrubram urinam minxit, sicut in ipsa Liquor conspiceretur . Per tres dies ter hæc injectio repetebatur, ac deinde illam jugulavimus . Secta cane, ac vesica cum uretra rimantes, nihil, quod præter naturam esset, invenimus .

XII. Duabus Felibus in vase figlino, in quo jecur cum butyro incotum aderat ʒ. 2. Liquoris *Uvæ Ursinæ* ad edendum dedi . Avidissimi omnem devoraverunt absque aliquo da-

damno . Hic tamen est animadver-
tendum, quod num. 19. mox dicen-
dum erit de hoc Liquore cum bu-
tyro admixto.

XIII. Alteri Catulæ in ventricu-
lum ꝓ. 1. Liquoris infudimus. Quod
de Catulo dictum fuit, idem & de
hac ipsa evenit. Tertia die cum a
vomitu, & tussi liberaretur in ve-
sicam iniecimus ꝓ. 2. Liquoris admix-
ti, uti num. 4. adnotavimus. Hanc
injectionem bis in dies repetitam per
hebdomadam peregimus, ac cum vi-
deretur absque aliquo dolore, & fen-
su, injectionem cum majore Liquo-
ris quantitate innovavimus, ac de-
inde post sex dies ad Liquoris inje-

54 E X P E R I M E N T A

ctionem, ut num. 3. extat, devenimus. Alacer Catella his injectionibus per 25. dies assueta, tamquam si blanditiis teneretur, pruritus signum nunquam præbuit. Tunc Liquorem num. 2. injecimus ad pondus 3. 2. : at, id quod antea nunquam fecerat, signum aliquod doloris, ac si irritaretur, dedit, continuoque minxit: Verum momento temporis actō, nihil aliud pati videbatur. Hinc injectione repetita animum intendimus, ne statim mingere, curantes modo, ut per conclave assidue curreret. Quo facto, se dejecit humi fessa, nec mingendi voluntatem habere videbatur. Post inde

de elapsam semihoram, cum bene panem cum ossibus edisset, urinam placidissime reddidit, quod & inde semper per 7. dies fecerat, absque aliquo irritationis signo. Tunc injectio simplicis Liquoris acta fuit; atquamvis, omni adhibita diligentia, sæpius ut Liquor detineretur, curaremus, nihilominus maximo cum doloris, ac pruriginis signo semper eiciebatur. Fortasse & hunc detinuisset, si gradatim ad extremam hanc injectionem devenissem: hinc defectus hic, potius mihi, quam Liquori tribuendus est. Experimentum ut inceperam, temporis inopia, haud innovavi. Catulam bene merentem ad-

servo, nec ex injectionibus antedictis quidquam damni contraxisse videtur.

XIV. *Molosso* feni ℥. 2. Liqueoris in ventriculum infudi, ac eodem temporis puncto ℥. 2. aquæ fontis cum Liqueoris ℥. 1. simul admixti in vesicam injeci. Liber inde relictus canis collum parietibus confricabat, ac humi repens, tamquam si guttur incenderetur, abibat. Paulo post maxima invadente tussi, Liquorem cum ossibus, quæ antea comederat, evomit; atque hoc deinceps per mediam circiter horam viribus enixis pluries repetebatur. Tunc denuo deligatum canem jugulavimus. Os im-

pri-

primis , & lingua livida erant , ac
 tamquam plumbeo colore suffusa . Fau-
 ces , & Œsophagus coloris ejusdem ,
 eorumque venæ , arteriæque turgidis-
 simæ , ac sanguinis plenæ invenie-
 bantur . Ventriculum contractum , ut
 vix nucem caperet , inflammatum ,
 corrugatumque animadvertimus . Pi-
 lori orificium tam arcte coarctaba-
 tur , ut vix specillum transmitteret .
 In duodeno nihil , ut mihi visum
 fuit , liquoris inveniebatur ; nec de-
 inde sectis per longitudinem intesti-
 nis signum hujus ullo in loco con-
 spiciebatur . Vesica naturalis erat , ac
 parvam urinæ copiam cum aliquo
 liquoris vestigio continebat . Collum

vesicæ & quod consequitur uretra parva flogosi affecta videbatur ; cæteroque earum vasa haud præter naturam explicabantur. Hæc sunt, quæ cursim hac in Sectione animadvertimus.

Cæterum desiderabile esset, si fieri posset, ut ferri ope, via in vesicam facta, Calculus in ea poneretur, curatoque deinde vulnere, experimenta, quæ proposita sunt, tum denique repeterentur. Verum observationem hanc, admodum perutilem, illis relinquimus, qui otio abundantes, nullis occupationibus distinentur.

EXPERIMENTA

Cum Liquoribus fermentatis, spirituo-
sisque, nec non cum liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO IV.

CUM ex experimentis in Ani-
malibus actis Liquorem in a-
qua dilutum piis nullum afferre de-
trimentum constaret, experimenta
habita sunt, quæ sequuntur.

XV. In Vino generoso, ac in Li-
quoris æquali quantitate die primâ
Augusti Calculum arenarium fuscum
pondere granorum 12. posui. Die
quarta mensis absoluta granis 5. Cal-

culum diminutum deprehendi.

Thermometrum primum 108 $\frac{1}{2}$
alterum gr. 80. monstrabat.

XVI. Simile experimentum inivi-
cum Olygophoro vino, & Liquore,
ac Calculus gypseus albus haud an-
tedicto major, eodem temporis spa-
tio, tribus cum dimidio granis de-
crevit.

Hinc vinum iis, qui *Uvæ Ursi-*
næ Liquore utuntur, non esse inhi-
bendum, servato tamen modo, fa-
tis superque manifestum est.

XVII. Spiritum vini cum Liquo-
ris æquali portione miscui, istoque
in humore Calculum lateritium fu-
sco-rubrum pond. gr. 10. immisi. At

post

post 10. dies, & ultra illum librans,
nihil sui ponderis amifisse depre-
hendi.

Quod cum vini spiritu, idem cum
aliis omnibus spiritibus successit. Quæ
res apertissime docet, hujus generis
potiones in Uropojecticis morbis ve-
lis, remisque fugiendas esse.

EXPERIMENTA

Cum alimentis, aliisque rebus,
atque cum liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO V.

XVIII. **D**ie 12. Augusti in jufculo vituli, ac in Liquoris equali quantitate Calculum immisi fuscum marmoreum pond. gr. 15. Tribus tranſactis inde diebus cum illum perpenderem, ſuo pondere minorem gr. 4. comperi.

Thermometrum primum 110. alterum 81. $\frac{1}{2}$ gr. ostendebat.

XIX. Eadem hora cum bene panem,

nem , & ova cum butyro incocta
masticassem , ea in miscela tantum
Liquoris infudi , quantum pondere
illa erat . Calculus lateritius albus,
qui antequam his in rebus digere-
rem , gr. 9. pendebat , eo absoluto
digestionis tempore , quod in extre-
mo experimento indicavi , gr. 1. tan-
tummodo decrevit.

Hinc ova in butyro incocta non
sunt illis tam facile concedenda , qui
hoc remedio utuntur.

XX. Cum Pisce recens interfecto
marino elixo , ac oleo ulivarum con-
dito , eodem tempore , in Liquore
immixto periculum feci . Calculus la-
teritius , ac pariter albus pond. gr.

17. hac in miscela positus, trium dierum decursu, suo pondere gr. 3. cum dimidio minor comperiebatur.

XXI. Sacchari 3. i. in 2. i. Liquoris dissolvi. Cum hac in dissolutione die VI. mensis ejusdem immitterem Calculum pond. gr. 8. marmoreum album, ac post quatuor inde dies rimarer illum, uno tantummodo grano imminutum inveni.

XXII. Aliud experimentum cum melle feci; at idem, ut de Saccharo dictum fuit, evenit. Concluditur hinc Saccharata ac mellita vim aliquam Liquori auferre, quod a Clinicis maxime est attendendum.

XXIII. Die 20. Augusti in Li-
quore

quore Cassiam recentem dissolvi, ac
deinde hac in miscela Calculus are-
nalis albus ponebatur. Duobus cum
dimidio inde diebus absolutis granis
3. illum decrevisse inveni.

XXIV. Idem cum decocto Chinæ
Chin. Asparagorum, *Uvæ Ursinæ*
evenit.

EXPERIMENTA

Cum variis frutibus, & Herbis
ac cum Liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO VI.

XXV. **C**Alculum Tophaceum al-
bum pon. gr. 10. die:
13. Julii in Ceraforum succo ac Li-
quoris æquali portione posui. Tri-
bus transactis diebus perpendens il-
lum, gr. 4. decrevisse reperii.

Thermometrum primum $107.\frac{1}{8}$,
alterum $80.\frac{1}{4}$ monstrabat.

XXVI. In⁴ Fragorum succo, ac in
hu-

humore Calculus lateritius albus pon.
gr. 7. eadem hora, ut in superiori
experimento actum fuit, immitteba-
tur. Post tres dies gr. 1. cum dimi-
dio decrevit. Succus hic aliquam hu-
moris vim auferre videtur.

XXVII. Tertium inivi experimen-
tum cum Parietariæ succo, ac cum
Liquoris æquali quantitate. Calculo
lateritio fusco pon. gr. 9. hanc in
miscelam immisso die 20. Julii, dum
illum librarem, pondere minorem
factum gr. 3. comperi.

XXVIII. Die 20. Julii Calculus
marmoreus fuscus pon. gr. 12. cum
dimidio in citriorum succo, ac in
Liquoris æquali quantitate impone-

batur . Tribus inde diebus cum dimidio absolutis , rimantes illum , pondus granorum 7. nihil transcendere invenimus .

Thermometrum primum 107. $\frac{1}{2}$ alterum gr. 80. $\frac{1}{8}$ designabat .

Hæc diffolutio considerabilis , illis , qui calculo laborant , sæpe præscribendam esse citream potionem doceret : verum nos Clinicis expertissimis hæc ponderanda relinquimus .

Hinc , ut multa uno verbo complectar , ex fructibus , herbisque pauca sunt , quæ *Uvæ Ursinæ* aliquid Liquori demant . Hic fortasse aliquis objiciet mihi , quæ nunc scribo de *Uvæ Ursinæ* Liquore , eadem & de plu-

pluribus aliis Plantis esse dicenda. Nam cum ex auctoritate *Stephani-Francisci Geoffroy*, inter eas, quæ ex tot diversis Plantis extrahuntur substantias quam pauca discrimina sint, hinc facile evenire potest, ut ex his æqualibus ferme substantiis plurimæ eosdem præstent effectus, quos nunc de *Uva Ursi* descripsimus. Verum his, qui similia dicerent, responsum in promptu est: Nos tantummodo quæ de hac Planta animadvertimus, adnotamus. Neque ea quæ minime experti sumus tanquam incerta abijcimus. Optimum cæteroquin erit, si his alii alia adjungant.

Hic vero haud audeo hortari Me-

dicos, ut in hominibus liquorem hunc audacter adhibeant: hic cunctari oportet, & experimentis caute experimenta addere, ut humano generi inventum reddatur utilius. Fortasse si liquores isti Chimica resolutione committerentur, tutius in Calculis dissolvendis efficerent menstrum, reique alicujus additione optimum remedium evaderet. Sat notum est, adagium illud; inventis addere facile est.

EXPERIMENTA

D E

AQUA CALCIS

Ordinaria.

SECTIO VII.

DUm hæc in *Uvæ Ursinæ* Li-
quore experimenta institue-
rem, ac sæpe animadverterem quæ
apud Auctores leguntur, præcipueque
Cel. Roberti Whytt Edimburgensis
Profess. experimenta de vi *Calcis A-*
quæ Lithonthryptica quæ in actis ex-
tant Edimburgensibus Tom. 6. haud
inutilem penitus fore existimavi,

E 4

si vi-

si vires *Uvæ Ursinæ* cum *Aquæ Cal-*
cis viribus compararem, ut, ex his
 utra majori virtute polleret, depre-
 henderem. Quapropter die 9. Julii
Calcis vivæ libra una e calcaria modo
 extractæ aquæ ebullientis libras 10.
 superinfudi, ac sic per quattuor ho-
 ras in vase figlino reliqui. His tran-
 factis *Aquam Calci* super-natantem
 depuravi per papyrum, atque ex hac
 Aqua experimenta institui.

Antequam tamen periculum face-
 rem, hanc *Aquam* examinavi, sic-
 ut fecerat modo laudatus Auctor
 Sect. 11. n. 7. Cum Urina idem
 præstitit hic quod Edimburgi, scili-
 cet dum miscerem *Aquam Calcis*
 cum

DE AQUA CALC. CAP. III. 73

cum urina, obturbabatur primum, deinde in vasis fundo album sedimen apparuit, liquorem sedimini supernatantem pellucidum relinquens.

Cum Violarum sirupo *Aqua Calcis* viridescit; vinum rubrum in nigrum convertit, nec emittit aliquem cum urina odorem. Sic *Aqua Calcis* probata, en experimenta.

XXIX. Die 30. Junii Calculum gypseum pon. gr. 12. cum dimid. in hac *Calcis Aqua* posui, idemque momento temporis in Liquore *Uvæ Ursinæ* alium Calculum qualitatis ejusdem pon. gr. 13. immisi. Tribus transactis diebus Calculus, qui in *Aqua Calcis* positus fuerat, integer erat,

erat, alter gr. 4. decrevit.

De Solis Calore V. Sect. 1. n.2.

XXX. De hoc experimento anceps periculum die iv. Julii innovavi, ac in vase oris compressi, beneque clausi calculum album arenalem pon. gr. 15. in *Calcis Aquam* immisi. Die ejusdem Mensis 11. cum primum Thermometrum $107. \frac{1}{2}$ gr. ostenderet, alterum $79. \frac{3}{8}$ calculum eodem pondere inveni.

XXXI. Obstupui, dum hæc animadverterem, ac de Calce periculoque hæsitans memetipsum ad Calcariam contuli, ac viva Calce inde extracta, statim aquam denuo confeci, sic, ut nuperrime adnotaveram.

DE AQUA CALC. CAP.III. 75

ram . At incassum ; nam cum die
12. Julii Calculum in vase subere,
ac papyro clauso imposuissem , hunc,
dum scribo , scilicet die 18. Octo-
bris integerrimum invenio .

Millies inde periculum innovavi,
idemque mihi semper omni adhibi-
ta diligentia respondit .

Discrimen hoc me haud intelli-
gere confiteor . Hic *Calcis Aqua* cum
Urina , vino , violarumque syrappo
idem præstat , quod Edimburgi ali-
bique ; at Calculos minime solvit .
Hic *Aqua Calcis* omnes habet pro-
prietates , quas ipsi Auctores sui tri-
buunt , at in Calculis dissolvendis ef-
fectus eosdem hic , ut alibi , mini-
me

me præstat. De experimentis *Cel.*
Whytt aliorumque haud dubito, at
hic mea experimentis eorum oppo-
nuntur; honestus autem vir, candi-
de, quod in experimentis animad-
vertit, fateri debet. Sed jam ad
Aquæ Calcis testaceorum experimen-
ta pergamus.

EXPERIMENTA

D E

AQUA CALCIS

Testaceorum.

S E C T I O VIII.

FRetus spe me fortasse fortuna-
torem esse posse in experi-
mentis habendis cum Testaceorum
aqua, operam dedi, ut Ostrea ad me
deferrentur. Ut sps in observationibus
admonet *Cel. Whytt* Sect. III. num.
19. Ostreis in Calcem redactis, &
adhuc calentibus pondere Libræ u-
nius Aquæ ebullientis Libras 7. su-
per

per infudi, ac per quattuor horas in vase pariter figlino intactas reliqui. Aquam, quæ Ostreis supernatabat, acta jam ebullitione, per papyrus trajeci, ac postea meis in experimentis adhibui.

Ostrea hæc parva, solida, compacta, ac recenter collecta erant, nec unquam soli exposita, ne quidquam in evaporatione ex vi sua amitterent. Hac in re secutus sum Experimentum III. superius laudati *Langrisch*. Aqua cum his Ostreis parata, ne eandem crambem sæpius recoquam, omnes illas habebat proprietates, quæ de *Aqua Calcis* ordinaria dictæ sunt.

XXXII. Calculum album gypseum
 pon. gr. 10. die 14. Julii hac in
 aqua posui. Mox bullas emisit ali-
 quas, sic ut actum fuit in comuni
Aqua Calcis. Verum spem mihi
 præcidit; cum enim librarem Cal-
 culum Mensis ejusdem die 26. abs-
 que ulla mucositate incorruptum in-
 veni.

Thermometrum primum $109. \frac{1}{8}$
 alterum $81. \frac{3}{8}$ gr. ostendebat.

XXXIII. Alterum Experimentum
 feci ipsa die cum Calculo lateritio
 fere nigro pon. gr. 6., at post dies
 5. æque hunc integerrimum in-
 veni.

XXXIV. Die 16. Mensis ejusdem
 Cal-

80 EXPERIMENTA

Calculus marmoreus fuscus pond.
gr. 7. ad experimentum posui. Die-
bus 15. transactis pariter erat, ac
antea, cum illum in aqua depo-
sueram.

XXXV. Illa die alterum pericu-
lum feci cum Calculo arenali colo-
rei vario pond. gr. 10. at post tem-
pus idem nihil immutabatur.

XXXVI. Tertium eodem tempo-
re experimentum inivi cum Calculo
tophaceo pene rubro pond. gr. 16.;
at quod in aliis experimentis, idem
in hoc quoque successit.

XXXVII. Ex Murice Marino Li-
brarum trium *Aquam Calcis* feci sic,
ut de Ostreis feceram. Hac in Aqua

Cal-

DE AQUA CALC. CAP.III. 81

Calculus gypseum album pon. gr.
10. die 14. Julii posui : at librans
illum die 22. Mensis ejusdem, tam-
quam si haud immixtus in aquam
fuisset, inveni.

De Solis Calore V. num. 32.

XXXVIII. Experimenta hac in
aqua innovavi cum omnibus Calcu-
lorum qualitatibus : at incassum,
nam semper Calculos integerrimos
inveni.

XXXIX. Cum hæc vidissem de
memetipso hæsitans, fereque oculis
meis fidem minime præstans, magnum
Virum Anatomicorum Principem
Joannem Baptistam Morgagnum con-
sului, ac sub ejus oculis experimen-

F . tum

tum hoc habui. Tria vasa in ædibus illius die 24. Julii detuli: primum vas plenum Liqueoris *Uvæ Ursinæ*, alterum *Aquæ Calcis Testaceorum*, tertium denique *Aquæ Calcis Ordinariæ*. Unumquodque vas duos Calculos continere debebat, humanum scilicet unum, bovinum alterum. Calculi hi omnes sibi similes respectu figuræ, qualitatis, ponderisque videbantur, idest humanis humani, bovinisque bovini. Coram ipso librabantur omnes, ac postea ponderum memoria, vasaque ipsa bene occlusa, in quibus Calculi continebantur, in ejus Musæo collocata fuerunt. Die 30. Mensis ejusdem, in-

comparabili pariter affidente Viro, denuo ponderavimus Calculos : humanus, qui impositus erat in *Uvæ Ursinæ* liquore gr. 6., bovinusque gr. 1. cum dimidio decreverant. Calculi alia in vasa immissi nihil sui ponderis amiserant, nec mucos aliquo obtegebantur. Thermometrum primum $110.\frac{1}{3}$, alterum $82.\frac{1}{2}$ gr. ostendebat. Res sic patrata Calculos denuo suis in vasis bene occlusis reposuimus, in eodemque loco collocavimus. Tempus, quo nunc scribo, scilicet die ultima Octobris, Calculi in cujusque *Calcis Aqua* integerrimi, nec mucos aliquo obducti reperiuntur, in *Uvæ Ursinæ* Li-

quore vix amplius apparent. Vasa hæc tria denuo a magno Viro eodem detinentur in loco. Hæc observatio, quæ potius incomparabilis *Morgagni* quam nostra dicenda est, sat superque experimenta, quæ usque adhuc habita sunt, comprobat, confirmatque. Verum antequam & hæc absolverem, operæ pretium duxi, his alia experimenta addere, quæ sequuntur.

EXPERIMENTA

Varia in Hypocausto habita.

SECTIO IX.

XL. **Q**Uamvis inutile crederem,
 experimenta cum Cal-
 culis fractis instituere, eo quia ut
 plurimum in Uropoëticis viis Cal-
 culi integerrimi reperiuntur, ac fa-
 cilius certe sit Calculos fractos, quam
 integros dissolvere ratione stratorum,
 quibus componuntur, ut apertissime
 cum *Halesio*, *Boeravius*, alique quam-
 plurimi docent, nihilominus ani-
 madvertens, quod sæpe laudatus
Whytt sua instituerat experimenta

cum Calculis fractis, ego quoque, hac ratione, mea innovavi. Cel. *Hieronimus Vandelli* hac in Universitate Chirurg. Profess., qua est humanitate, ex suo Musæo mihi Calculum humanum pon. ξ: 2. dedit. Hunc Calculum plures in partes diffregi, easque omnes ad æqualem inter se magnitudinem similemque figuram redegi. Hæc experimenta, ne alicui Solis Calor locum dubitationis afferret, (tametsi *Whytt* quoq. Sect. III. num. 13. & 18. ad Mensis Maji finem absque igne in *Aqua Calcis* frigida quædam experimenta fecisset) in hypocausto feci. Caloris gradus nunquam 110.

tran-

transcenderant, neque vero 100. minores unquam fuere. Sic constitutis rebus per quatuor dies pluribus cum testibus experimenta repetii.

I. Vas aderat clausum, ut supra toties adnotavi, cum *Calcis Aqua* Testaceorum.

II. Alterum cum *Aqua Calcis* Testaceorum, ac cum admixto dissolutoque sapone.

III. Cum *Aqua Calcis* ordinaria.

IV. Cum *Aqua Calcis*, & Urina.

V. Cum simplici Liquore *Uvæ Ursinæ*.

VI. Cum liquore, & Aqua Fontis.

VII. Cum Liquore, & Urina.

VIII. Cum Liquore, & Pirorum succo.

IX. Cum Liquore, & Cassia.

X. Cum Liquore, Parietariæque Decoctione.

Calculi fragmenta, quæ his in vasis posueram, singula 16. pendebant grana. Præter fragmenta hæc integros in vasis Calculos posui, ut viderem, an æqualiter omnes dissolverentur.

Quattuor inde diebus, ut nuperime indicavi, absolutis, vasa ab hypocausto abstuli, ac paulo post

Cal-

Calculos Calculorumque fragmenta
 ponderavi . Quod de vi Lithon-
 thrypica Liquoris *Uvæ Ursinæ* di-
 ctum fuit toties , idem & hoc ex-
 tremo in experimento evenerat , nec
 diminutionis gradus enumero , ne
 aliquis jure optimo me idem agere
 dicat . Fragmentum Calculi , quod
 in *Aqua Calcis* Testaceorum erat ,
 albo quodam mucro obtegebatur :
 fuique ponderis gr. i. minus erat.
 Sic Calculi immissi in *Aquam Cal-*
cis cum sapone , & urina reperi-
 bantur . Calculi fragmentum deni-
 que in *Aquam Calcis simplicem* im-
 missum majori mucro obtegebatur ,
 ac granum unum cum dimidio de-
 cre-

creverat . Integerrimi vero Calculi a quacumque dissolutione , absque aliquo mucositate , immaculati conspiciantur .

Hoc ex experimento vim aliquam in *Calcis Aqua* lithonthrypticam inesse apparet . Cum tamen solveret tantummodo fragmenta , nec aliquid innovasset in Calculis , utrum hoc a Calculorum qualitate , an a debilitate menstrui solventis evenerit , dijudicandum sapientibus relinquo . Hinc interea adnotandum , inter Calculos , & Calculos multum interesse discrimen ; cum alii ab aliquo menstruo solvi possint , alii non item . Diversi prorsus nascuntur Calculi

culi a regione, ab aere vario, a portionibus præsertim, humoribusque variis, quorum solutio æqualis haud in omnibus erit. Hinc in experimentis habendis summa *Fabii Maximi* patientia opus est. Ex omnibus regionibus Calculos haberi oporteret, ut regulam in Calculis dissolvendis generalem efficeremus. Meis in experimentis quinquaginta circiter humanos, centum bovinos Calculos adhibui, nec aliquem, qui ab *Uvæ Ursinæ* Liquore haud dissolveretur, inveni: Utinam & hoc omnibus in regionibus præstet.

Hic tamen haud reticendum, quod, tametsi *Calcis Aqua* illa polleret Lithon-

thonthryptica vi, quæ ipsi tribuitur, nihilominus ea in præscribenda cautos esse oportet, nam quandoque pessimos parit effectus, ut præter experientiam his verbis admonet in Præfatione sui superius laudati Tractatus *Langrisb*. *Je sçai bien que de grandes doses de lessive de savon, ou de chaux ordinaire, ou de celle d'escaille d'Huitres, prises par la bouche, ont causè des douleurs si violentes dans les voyes urinaires, que les malades ont ètè obligès d'en discontinuer l'usage.*

Multæ hic de Calcis Aqua observationes, summa cum felicitate adhibitæ, mihi objici possunt, præsertim-

timque Magni Viri *Haenii*, aliorumque auctoritates, ex quibus evidentissime constet, hanc Aquam pluries absque damno, immo cum utilitate in usum tractam fuisse. Sed vicissim & nos possumus hic quamplurimas illorum producere historias, qui post usum perennem *Aquæ Calcis*, aut iisdem cum symptomatibus, aut absque noxa calculum, teste Cathetere, in vesica incorruptum gerunt. Verum pro omnibus, brevitatibus gratia, hic nos adnotasse sufficiat, quod *Haenius* Part. V. cap. 5. §. 7. scripserat, scilicet *Aquam Calcis* Calculum solvere, sed *multorum mensium spatio, modo Aquæ Calcis adi-*

*tus detur ad Calculum, auferendo
 sæpius id quod in ejus circumferentia
 Pumicosum ab aqua redditum fue-
 rat; cæterum minime..... Verum in
 vesica humana, neque Calculus scal-
 pello abraditur, neque illibata virtus
 Aquæ Calcis ita vesicam ingreditur,
 ut in experimentis nostris. Non mi-
 rum ergo hominem qui 1600. libras
 Aquæ Calcis spatio sex mensium bi-
 beret, jam post tertium illibatæ va-
 letudinis annum adhuc Calculum in
 vesica gerere, ut exploratione Cathe-
 teris constat. Hinc merito concluden-
 dum, Aquam Calcis timendam esse
 ratione Symptomatum, quæ aliquan-
 do parit, ac postea eo quia non il-*

la pollet virtute in Calculis dissolvendis, quam ipsi Auctores sui tribuunt. E contra *Uvæ Ursinae* Liquor in Calculorum dissolutione haud scalpello indiget, sed summa requie, brevi temporis spatio Calculos, ut demonstravimus, solvit. *Uva Ursi* denique numquam nocuit, experientia docente, Auctorisque sui auctoritate; immo optimos producit effectus in Uropojecticis morbis omnibus, ac ejus usus ubique laudatur: indeque jure optimo omnibus remediis palmam præripit, ac *Stephiano* remedio, & *Aquæ Calcis* longe anteponenda esse videtur. In *Parisiensi Editione Haenii Operum*

par.

Part. 5. pag. 309. hæc adnotatio
 extat : *Uvæ Ursi usum quotidiani
 felicissimique successus comitantur te-
 stibus nonnullis Medicis Parisiensi-
 bus*. Videamus & nos interim, an
 cum Medicis his observationes no-
 stræ Patavii habitæ conveniant.

OBSERVATIONES

UVÆ URSINÆ

CAPUT IV.

MEas de *Uva Ursina* hic ponere observationes vetat quæ sequitur Epistola nuperrime ad me missa Præcl. *Jacobi de Scovolo* hac in Patavina Universitate Practicæ Medicinæ P.P.P. Multa ipsi debeo, cum ex eloquentissimo ejus ore Artis Hippocraticæ fundamenta hauserim, ac ex ejusdem eruditissimis sermonibus, quos mecum sæpissime habuit, didicerim multa, quæ mihi tenebricosa Medicinæ adyta ingre-

dienti facem quodammodo præferunt,
viamque commonstrant. Præeant igitur
tanti Viri de *Uva Ursina* Ob-
servationes, quibus meas deinde adjiciam,
illarum veluti viribus ac præsidio
firmiores futuras.

MICHAELI GERARDI

*Philosopho , ac Medico
Doctissimo*

J A C O B U S

D E

S C O V O L O

P. P. P.

S. P. D.

Tot tantisque publicis privatis-
que occupationibus distineor,
ut difficile plerumque amicorum pe-
titionibus possim satisfacere. Verita-
tem hanc tibi præceteris, Vir Cla-
rissime, manifestissimam ubi animo

reputaveris, spero te veniam mihi daturum, quod in hunc usque diem id ad te scribere distulerim, de quo multo ante scripturum pollicitus tibi sum. At cum Tu quoque medicinam honorificentissime exerceas, non ignoras sæpe a Medico tempus desiderari. Ea igitur de quibus pluries inter nos locuti sumus circa vires Uvæ Ursi, nunc experientiæ testimonio possum confirmare. Fateor me eo alacrius uti cepisse hoc remedio, quo pluris facio Viros præstantissimos Archiatrum Celeberrimum L. B. Gerardum Swiettenium, & Medicinæ Practicæ Professore Primarium magni nominis Antonium de Haen, quorum

ob-

observationibus tuas, ac meas ita video respondere, ut nihil admodum dubitem Uvam Urſi utiliſſimum, & efficax remedium eſſe. Elapſo Autumno cum levandi animi gratia Ruri eſſem, adii altiſſimos noſtræ patriæ Montes, in quibus ut copioſam inveni Uvam Urſi: ita facile didici hanc Plantam a ſolis imperitis cum Vite idæa confundi poſſe. Nam ſi altera ex nominatis Plantis cum altera comparetur, maniſeſtiſſima inter utramque differentia eſt, præſertim in foliorum figura, magnitudine, & etiam colore. Sed hæc Bottanicis diſcutienda relinquo. Quod pertinet ad ſalutares Uvæ Urſi effectus, etſi

eam hætenus nonnullis ægris præscripserim, tamen de duobus, aut tribus tantum certas habeo observationes.

Cæteri cum Patavio absint, nondum certo scire potui qua fortuna hujusmodi remedio usi sint. Alter igitur ex dictis ægris dum tabe pulmonali afflatus, correptus fuit urina cruenta quæ videbatur procedere ex vitio collium vesicæ occupante, quia dolores acerbi inter mingendum vexabant ægrum, & in urina præter sanguinem valde lividum etiam materia puriformis copiosa apparebat. Huic ægro, qui lacte asinino, aliisque remediis adversus tabem utebatur, cœpi dare bis in die drachmam unam Uvæ Ursi

in pulverem redactæ cum cyatho aquæ nucerianæ; & post vigesimum diem levare cœpit a doloribus, sensimque urinam reddere ita claram, ut intra spatium quadraginta dierum omnino a vesicæ morbo sanatus sit, ac urinam plane naturalem, & sine ullo incommodo reddere perexit, donec a Pulmonum tabe confectus est. Alteram observationem feci in Fæmina Nobili, quæ torquebatur molestissimo mingendi pruritu, & cujus urina crassum mucum semper continebat. Adversus hoc malum, quod jam inveteraverat, Medici doctissimi adhibuerant ea fere omnia, quibus uti solemus ad diluendum, & abstergendum,

atque ad humorum acrimoniam obtundendam. At omnia incassum fuerant usurpata: & morbus ita in dies augebatur, ut Medici suspicari cœpissent de vitiata vesicæ, immo etiam uteri structura, quia aliquid sanguinis ex utero prodibat extra tempus fluxus menstrui. Vocatus itaque in consilium proposui Uvam Ursi, quam cum probaverint reliqui Medici, statim in usum recepta est, ex eaque tantum levaminis Nobilis Ægra reportavit, ut post duos menses a mingendi pruritu, mucique excretionē plane liberata sit. Nuperrime demum idem remedium dedi Viro septuagenario doloribus artritico-reumaticis laboranti, & urinam

red-

reddenti, ut plurimum cum arena minutissima, & interdum cum parvis calculis satis duris. Quinto, aut sexto die, ex quo sumere cœperat Uvam Urſi, plurimum aucta eſt excretio Calculorum, qui quoniam inter exeundum dolorem auxerunt, ita æger remedium reformidavit, ut eodem uti pergere recusaverit. Paucis id ſcribere ad te volui, quod hætenus potui obſervare, quodque tuis confirmatum obſervationibus poterit animum addere Medicis ad Uvam Urſi adhibendam, ut ſimpliciſſimi, ac tutiſſimi remedii vis, atque utilitas magis magisque confirmetur. Tu interea, Vir Ornatiffime perge, ut facis, medicinam

nam strenue colere, ac pro tua humanitate me amare. Vale.

Nunc meas exponam Observationes.

OBSERVATIO I.

CEL. Abbas A.A. hac in antiquissima Universitate eruditissimus Professor, temperamenti sanguineo-cholerici, robustioris corporis habitus, ætate 60. annorum circiter, cum cecis hæmorrhoidibus triginta ab hinc annis obnoxius esset, gravi pertinacis ischuria correptus est. Nihil initio morbi venæ sectiones, nitrosa relaxantia, epithemata, enemata profuere,

ut

ut ex consilio Præcl. *Hieronymi Vandelii* ejusdem Universitatis Chirurgiæ Professoris cathetere levandus fuerit. Duobus diebus, pariterque noctibus a gravi incurfu morbi transactis *Stella* Lithotomus Vicentinus præstantissimus, tunc pro eo arcessitus, rem feliciter expedivit. At tamen si iis diebus aliquod levamen persentiret, pluries inde ex hæmorrhoidibus in gravissimas dysurias incidit. Urina cum ardore, & conatu, maxime interdum hypostatica, absque Calculi metu reddebatur, neque enim catheter, neque illum symptomata alia indicarunt unquam. Cassiæ decoctio aliquid quandoque præstitit,

tit, plurima alia remedia prodesse nequiverunt. Vitæ cæteroquin institutum suos fovebat cruciatus. *Qui vitam* (inquit *Fridericus Hoffmannus* in suis *Opusculis medicis varii argumenti. Dissert. de diætæ vitio multorum morborum causa*) *sedentariam agunt, ut Professores studiosi ob fibrarum tonum relaxatum, circulum sanguinis tardiolem, transpirationis defectum, & seri impuri accumulatio-*
nem, ad hæmorrhoidum fluxum præparata habent corpora. Et Boer. Prælect. in Instit. §. 112. Litterati homi-
nes frequenter experiuntur hunc mor-
bum, scilicet hæmorrhoides, quod &
Sapientissimus Hallerus in commen-

tum ad Præceptoris sententiam not.
 18. his verbis affirmat. *Quibus corpus frequenter flexum exercitium corporis juxto infrequentius ad stagnationem sanguinis summa dispositio.*
 Studia , quibus tam gloriose per-
 petim incubuit , incumbitque , ut
 ex editis ejus operibus apertissime
 constat , eum diu federe coge-
 bant , sic ut validissime apprimen-
 do ad fæces rectum intestinum ,
 causam inde malis his omnibus
 pertinacissimam præbuerit . Sic er-
 go agens Vir Cl. nec cum mul-
 ta exercitatione materiam unquam
 digereret , ut convenire his in mor-
 bis admonet A. Corn. Cel. Lib.
 6. Cap.

6. Cap. 8. & post illum practici omnes, vitium ea in regione contraxit, & inde uropojecticas partes præcipueque vesicæ collum, ejusque sfincterem in consensum trahens, tot inde mala, ut hætenus retulimus, perpeffus est. His in ærumnis cum de perfecta salute desperaretur omnino; duobus abhinc elapsis annis modo laudatus *Vandelli Uvam Ursi* juxta methodum *Haenianam Par. 2. Rat. Med. Cap. 12.* proposuit, deditque. Eam sumere haud respuit, sed ex aliis edoctus remediis per triginta annos adhibitis, nihil amplius prodesse posse arbitrabatur. Verum haud ita respondit. Postquam 50. die-

UVÆ URSINÆ CAP. IV. III

diebus remedium continuaverat, hæ-
 morrhoides, urinæ ardores, conatus,
 doloresve, sensim ita verbo hæc om-
 nia imminuta sunt, ut pristina va-
 letudo, summa omnium voluptate,
 sibi restitui videretur. Urina ex
 hypostatica alba facta, alvus medio-
 criter laxa, vires in dies auctæ, in-
 tegræ sanitatis spem augebant quo-
 tidie. At *Uvæ Ursinæ* defectu in
 veteres ærumnas recidit. Nunc pul-
 vis renovatur a pluribus mensibus
 magno cum levamento, ut mihi sæ-
 pe narravit, cum ipsi *Uvam Ursi* dedis-
 sem, & ita saltem se habet, ut hoc
 anno in Publico Lyceo Lectiones
 suas haud omiserit unquam, maxi-
 mo

mo cum suorum Auditorum plausu,
& utilitate.

Ex dictis videant Practici celebriores, an *Uva Urſi* in hæmorrhoidibus pertinacissimis malo in nostris Regionibus haud infrequenti conveniat, nec ne.

OBSERVATIO II.

PETRUS PETROBELLI Vir Nobilis Probissimusque sanguinei temperamenti, ætate 45. annorum circiter ex Patre Lithiasi affecto ortus, Mense Aprilis anno 1763. gravi lumborum
do-

dolore laborare cæpit . Ad plures dies, hebdomadaſve magis in dextero latere quam in lævo dolor profundus, tenſivus, preſſorius increvit, maximeque ſole ad occaſum vergente . Horripilationes, ſtupores femorum, urinæ vitia perſenſit numquam, maleolo tantummodo pedis dexteri phlogolim per octo circiter dies, parvo obambulationis incommodo patiebatur . Sic ad Junium uſque ſine remediis pervenit, ſi unam ſlorum Caſſiæ unciam excipias, quo tempore multis aſparagis in menſa uſus erat . Paucis inde intermiſſis diebus, urina, quæ antea ſemper pellucida, & ſecundum naturam, craſſa repen-

H

te,

te, interdum fabulo, quandoque muco viscido imbuta, doloribus magis magisque sævientibus conspiciebatur. Hac novitate perterritus, properus me convenit, rem aperit, & remedium exposcit. Re perpensa, Cassiæ denuo flores, emulsiones saccharatas, dilutiores præscripsi, ac inde Clarif. Nobilique Viro *Hieronymo Trevisano* Sanitatis Patavinæ Proto-Medico, & Petrobelli Medico annuente, ut *Uvam Ursi* statim sumeret, suasi. Paruit æger, nec emulsiones, quas modo indicavi, vespere unquam omisit. Quæ interim evenerunt, hæc sunt. Primum a primo pulveris haustu paululum recesserunt dolores, &

cre-

crebro mejendi incepit voluntas. Sa-
 bulosæ erant urinæ, & sensim sine
 sensu in melius abire videbatur.
 Tertia die a prandio, absque dolo-
 re, miætuque cruento, & vomitu
 irregularis figuræ faseoli magnitudi-
 ne Calculum albo-rubrum excre-
 vit. Quarta autem cum tertiana fe-
 bris, a qua jam antea vexabatur, re-
 diisset, *Uvam Ursi* haud amplius sum-
 psit. Paucis interjectis diebus, fugata
 febre, cum nihil incommodi percepis-
 set, paucis exceptis doloribus in lum-
 borum regione, tametsi, ut *Uvam*
 denuo sumeret, rogarem, respuit
 omnia, & vitam usque adhuc sanis-
 simam duxit.

Nollem hic aliquis me huic Plantæ addictum jactare miracula crederet. Haud novitatis amator sum extra veritatis limites. Scribo Patavii, & quæ his meis oculis vidi, colligo, & scribo, nec aliud intensius exopto, quam aliquem si possem hoc in sævissimo morbo juvare. Nec fortasse oggeret mihi quisquam nimium tribuere *Uvæ Ursinæ*, quasi omnes plerumque a Lithiasi liberare autumarem. Absit, ut hoc cogitem unquam. Manet mihi alta mente repositum, æternumque manebit, quod incomparabilis *Morgagnius* in Epist. Anat-Medica XL. artic. 16. scripsit. *Certe lapidis materia id quo*

rubro flavo nigro, aliove colore inficiatur, tum in vesica admisceri potest. A qua etiam admixtorum varietate fieri credibile est aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem solutionis, spemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt, quo uno æque omnes dissolvantur. Præterea maxime eodem in capite attendendum est, quod Præceptor admonet, se meminisse Valsavam non semel querentem, confirmantemque se in Nobili Virgine, quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in singulis paroxysmis esse coactum, cumque alias prompte liberaverant, frustra in usum

revocarentur. Quod ab *Haenio* pariter *Rat. Med. Par. V. cap. 5.* alibique confirmatur. Cum enim ex experimentis *Boerhavianis Haenianisque* notissimum sit, *lapideam mineram abunde in omni corpore prostare*, & cum corpora omnia varios inter se habeant humores, qualitates, vitia, quæ a se invicem multoque discrepant, & ex quibus seorsum omnibus Calculos oriri extra dubium sit, patet inde varia quoque, & diversa causarum genera *Lithiasim* procreare posse, quæ nullo modo omnia unius remedii auxilio sanare possimus.

Non me latet, & aliquando causis externis suam Calculos originem

debere, neque experimenta *Nuchiana*, & præ ceteris *Præceptoris* Historia Epist. Anat-Med. XLII. art. 20. Cujusdam Agrestis Puellæ, quæ cum immisset sibi acum in vesicam illam postea, adnato Calculo, extrahi vetitum fuit. At pluribus aliis omissis, quis non videt æque omnibus, æquali modo, æquali solertia *Uvam Urſi* suum præstare effectum minime posse?

Matrona Mense Octobris anni transacti consilium petiit a me, an *Uva Ursina* in gravi morbo Fratris sui, Dysuria maxime affecti a quampluribus annis, aliquid præstare possit. Imperfectam cum audirem historiam morbi, dubium consilium dedi. At

cum maxime flagitaret, ut Fratris
 amantissima, ad quem statim itura
 erat, an conveniret nec ne, an quid
 mali ex pulvere eveniret, praxi edo-
 ctus, auctoritateque *Haenii* Par. III.
Rat. Med. cap. 4. respondi: *levamen*
posse hominibus insigne adferri, aut
saltem nullum posse nocumentum in-
ferri & hoc in casu adhiberi pos-
 se. Quo percepto festinanter pulve-
 rem secum tulit visura, an vi-
 tam Fratris exoptatissimam serva-
 re posset. At postquam discesserat
 brevi intermisso tempore, huc, quod
 fæva mors Equitem omni laude di-
 gnum e vivis sustulisset, nuncius tri-
 stissimus pervenit.

Qui

Qui Medicinam obtrectant, iis
 sufficeret unus ex his casibus, ut vi-
 res proprietatesque alicujus remedii
 penitus ad orcum deprimerent. Som-
 niant ii, cum laudibus pro aliquo
 morbo proponi aliquod remedium
 intelligunt, seorsum omnia mala
 ejusdem generis nullo habito res-
 pectu sanare debere; quod si non
 evenit, in Medicum, Medicinamque
 sarcastica voce invehuntur, ut si in
 Medici libitu, & vegetabilium po-
 testate hominum vita penitus sita
 fit. Verum hominibus his, qui ine-
 pti tamquam Ranae limosis in aquis
 garrula coaxant voce, facile omnia
 condonanda essent; at quod Medici
 quo-

quoque temporibus his rabido quodam certamine inter seipfos invehantur, hoc maxime dolendum est. Nam dum alicujus inventa injuriis, & calumniis contra veritatis, & naturæ præcepta irrident, condemnantque, artem, & seipfos deprimunt, & conculcant. Verum illuc, unde discessimus, redeunt, dum mala intra limites artis posita sunt, remedium vires naturam adjuvant, & quandoque e mortis faucibus ægros eripiunt. Sed cum naturæ vires defecerint, eos amplius remedia curare nequeunt. Hic tamen dolendum, quod a quibusdam Medicis nihil morborum constitutiones, accidentia, intem-

tempestivas methodos, aliaque ejusmodi attendentibus, optima interdum remedia abijci videamus, eo quia aliquo in casu, in quo fortasse natura viribus destituta esset, effectum laudatum minime ex his experti sint. Heu quam maxime hallucinationes ex præjudicata opinione quotidie nascuntur. *Uva Ursi* maximum remedium est, attamen merito ea legenda magni *Haenii* sunt, quæ mihi summo candore animi, uti & in suis semper Libris assolet, scripserat. *Doleo interrim plus fidi Uvæ Ursinæ quam oporteat: constanter video inutilem pluribus in casibus, & maxime ubi cadavera docent, partes multum*

de-

degenerasse, ut in Rat. Med. memini totius: determinato in casu duntaxat operatur miranda.

OBSERVATIO. III.

VIR honestissimis Parentibus ortus, triginta annorum circiter, temperamenti colerico-sanguinei, anno abhinc elapso magnum Virum *Morgagnium* adiit, ut pluries antea fecerat, pro adversa sua valetudine consulenda. Professor illustris, ac si quis est, probissimus, cum plurima remedia attendisset, quæ huic Viro Medici sæpius incassum præscri-

scripserant, atque illa quæ pariter ipse annis transactis commendaverat, respuens alia ejusdem generis præscribere, misit illum ad me, ut ex historia morbi sui, an *Uva Ursi* conveniret, viderem. Malum, ut æger mihi retulit, quo tunc magis quam cæteris vexabatur, hæmorrhoides cecæ erant, scilicet ex hæmorrhoidibus dysuriam, stranguriamque, quibus torquebatur, deducebat. Haud raro ex summo mejendi desiderio, cum ardore, & pruritu evenerat, ut cum urinam libere effundere non posset, strato dies, noctesque procubuerit, interdum ad mensem usque, donec ea in constitutione guttatim

me-

mejendo aliquid ipsi perferre levaminis videretur; Dolor præterea aderat in uretra, prope vesicæ collum constans, ex quo magis, dum urinam effunderet, torquebatur. Aderat denique & quædam luis venereæ latitantis prægressæ suspicio, cum jam antea haud semel ab ipsa affectus fuisset. His omnibus mature perpensis, malum potius in uretra esse, ac in humorum dyscrasia, quam ab hæmorrhoidibus pendere judicavi. Hanc in sententiam præter ea, quæ dicta sunt hætenus, nos sequentia confirmabant. Parum enim ipse in egerendis facibus dolore percellabatur, qui certe si hæmorrhoides inter-

ter-

ternæ mala , quæ superius retuli , procreassent , in egestionis momento summis corripereetur doloribus , quod raro aut nunquam eveniebat . Deinde malum hoc tantummodo ingruit , postquam a virulenta Lue afficeretur , adeo ut inde apertissime constet , hæmorrhoides potius effectum morbi , quam causam extitisse . Verum quin & hæ in consensum cum uretra adductæ aliquando egregium torquerent Virum , haud dubitavi , maximeque cum innumera sint observationes , præter illam , de qua nos egimus primo loco , ex quibus evidentissime ex hæmorrhoidibus dysuriam , stranguriam , iscuriam-

riamque pendere constet . Hinc ergo ratione omni malum hoc a lue venerea , ac urinæ vitia ab ulcere in uretra hærente tantummodo ducentes , cum *antivenereis* sæpius ac cum hydrargyro curatus esset , ut denique *Uvam Ursi* fumeret , consilium dedi . Hoc in casu *Haenii* monitum secuti sumus , qui Part. III. *Rat. Med.* cap. IV. inquit , si *adesset nonnulla luis venereæ suspicio , juvit hæc methodus , scilicet Uva Ursi , modo prudens Mercurii usus interpolaretur* , quod nos , cum paulo antea adhibitus esset , haud perscripsimus . Sic habito consilio uncias tres ipsi pulveris dedi , ac quomodo

sumeret scilicet semidrachmam quotidie perscripsi . Paucis inde transactis diebus Patavio recessit : & ad Patriam suam se contulit . De hoc honestissimo Viro sollicitus , processu temporis sæpius de ejusdem valetudine quæsi , sed tunc pauca , æque ac incerta rescire potui . Verum diebus circiter quinquaginta transactis , cum ejus amicus , fide dignissimus , veniret ad me , ac pro ipso *Uvam Ursi* denuo exposceret , interrogatus , quid novi esset de ægroto nostro , eum aliquanto melius se habere respondit . Quod cum audissem , summa cum voluptate pulverem ipsi dedi , rogaviq̃ue , ut impo-

sterum aliquid mihi de *Uvæ Ursi-*
næ effectu enunciaret. At incassum;
 nam, ut a Parentibus ejus humanif-
 fimis multo postea rescivi, cum,
 remediis pertæsus, ad pristinam vi-
 vendi licentiam rediisset, recidit bre-
 vi etiam in pristina morborum ge-
 nera, quibus utrum in præsentia
 torqueatur, non satis mihi comper-
 tum est.

OBSERVATIO IV.

PETRUS TORESANI honestus Vir
alienigena , sed nunc Patavii
degens a quamplurimis annis, tem-
peramenti melancholici, quadragena-
rius, ex Patre arthritide affecto or-
tus, annis abhinc quinque, strangu-
ria laborare coepit. Is antea, pau-
cis exceptis arthriticis doloribus, con-
stanter firma valetudine fruebatur.
Primo stranguriæ incursu neglecto,
integrum annum absque aliquo re-
medio transegit. At huic malo su-

perveniente dysuria cum nephriticis doloribus, tunc medicum in auxilium vocavit. Urina, quod nunquam antea animadverterat, mucotantummodo viscido imbuta conspiciebatur. Paucis a Medico tunc præscriptis cum decoctione virgæ aureæ, quam unius anni spatio singulis diebus sumpsit, aliquo primis in mensibus cum levamine, biennium inconstanti valetudine transegit. Hinc symptomatibus pedetentim auctis, ac præter mucum aliquid arenæ urina exhibente, cum dysuria, & interdum ischuria, consilium denuo a Medico expoposcit. Hic cum hæc omnia audisset, de calculo vesicæ
suspi-

susplicatus , petiit ab ægro , ut se examinandum , ope catheteris , præberet . Annuuit ; verum cum pseudo-lithotomus operationem institueret , ac cum cathetere ad eam uretræ regionem pervenisset , quæ sursum ad vesicam vergit , impetu magno facto adversus uretram , eam læsit , sic ut plurimas sanguinis guttas effunderet ; ex quo summis percitus doloribus æger continuo jussit , ut catheterem detraheret ; quo statim facto , irritis postea quibuscumque consiliis , haud amplius monitis Medicorum obtemperavit . Hinc quotidie in pejus ruens , ac antedictis ærumnis , cum transacta hyeme , præ-

ter pondus aliquod ad perineum ,
ac spasticam ad anum irritationem
cum urina pure , arena , cruoreque
imbuta , febris etiam identidem su-
pervenisset , se perditum hominem
quotidie esse proclamabat . Hoc in
statu die 20. Martii anno 1764.
me convenit , ac mala , quæ supe-
rius retuli , exacte descripsit .

Calculo vesicæ urinariæ hunc vi-
rum laborare , præter summi *Hip-
pocratis* auctoritatem Sect. 4. Aphor.
79., aliorumque magni nominis Me-
dicorum , præcipueque *Joannis Jun-
ckeri* , qui in signis morborum tra-
dendis , fere omnium accuratissimus
est , symptomata satis aperte de-
mon-

monstrabant, convincebantque. Nec mirum, nam cum ex Patre arthritide affecto oriretur, nihil inde facilius, quam quod & filius postea lithiasi esset obnoxius. Hanc in sententiam facile quisque adducetur, si ea, quæ *Haenius* in sententiæ confirmatione *Adami* Par. V. Cap. 5. §. 6. abunde profert, attente ponderabit.

Hinc tametsi jure optimo de valde labefactata ejus valetudine, atque de partium degeneratione timerem, & ipsi *Uvam Ursi* præscripsi, dedique. Sperandum minime erat, ut a lithotomo se adjuvari permetteret, cum vel a solo catheteris no-

mine maximopere abhorreret . Pri-
 mis diebus cum 3. 1. *Uvæ Ursinæ*,
 quam mane sumpserat , opiata ves-
 pere miscui , ut dolores in mingendo
 acerrimos, ac nephriticos, a qui-
 bus constanter vexabatur , tempera-
 rem . Ea , quæ illius cruciatus fo-
 vebant, prohibui , ac quæ conveni-
 rent , maxime flores *Cassiæ* recen-
 tes , pro alvo adstricta præscripsi .
 His intellectis abiit , ac tantummo-
 do post mensem reversus est . Ni-
 hil , præter dolores , ex ejus æru-
 mnis immutatum fuit , atque om-
 nia eodem in statu erant . Dolores
 diminuebantur, sed hanc diminutio-
 nem, potius quam ab *Uva Ursina* ,

ab

ab opio deducebam. Hoc tantummodo boni erat, quod malum in deterius minime abiverat. Hinc præter 3. i. pulveris, quam mane hauriebat, decoctionem *Uvæ Ursinæ* perscripsi, ac vespere ut alteram Drachmam pulveris fumeret, jussi. Quantum intra quatuor menses ab hac methodo juvaretur, ferme incredibile est. Nunc equitat, vehitur rheda absque incommodo; quod facere his ultimis annis nunquam potuerat. Dolores, ad perineum ponderis sensus, dysuria, ischuria evanuerunt, ita ut modo perinde se habeat, ac si nunquam hoc malo antea correptus fuerit. Urina tantummodo mu-

co aliquo imbuta conspicitur; arena vero omnino deest; Pulverem femel in die nunc haurit. Summis precibus rogavi illum, ut catheterem, an calculum adhuc in vesica gereret, se explorari ab excellenti Lithotomo permetteret. Verum nimis mali memor, quod antea ab hac operatione expertus fuerat, non annuit.

OBSERVATIO V.

MULIER sex & triginta annos nata, tenerrimaque corporis constitutione prædita, pluribus sæpe obnoxia malis, tandem in gravem vesicæ morbum incidit. Non omnia hujus recensemus mala, quia nimis brevitatis excederent limites; majora hic tantummodo cursim attingimus, ex quibus percipere facile sit, pleraque alia, quæ omittuntur, tamquam effectus ex his evenisse. Puella adhuc, cum nondum o-

Etavum attigisset annum , confluentibus variolis correpta , nuda e lecto surgens , se aeri frigidissimo exposuit , sororem vocitans , quæ abierat . Hinc cum statim variolæ retrocessissent , paulo post epilepsia afflicta fuit . His cum sæpe repetitis insultibus , irritis quocumque remedio , ad duodecimum ætatis annum pervenit . Tunc , cum menstrua jam incēpissent , ab epileptica affectione liberata , gravi corripitur pertinaci hemicrania . Quatuor , & amplius annos quotidie vespere acerbius , per intervalla , hoc malum tulit . Menses interim ipsi defuerunt ætate sexdecim annorum , ac cum ab agyr-

ta quodam curaretur , ferme incredibile est quantum sanguinis ab ipsa detraheretur ; sic ut inde dyspnœa correpta cum pedum oedemate quotidie malum in pejus rueret . His successit febris continua ; sed cum Domi pro rerum inopia haud amplius Medicum accersere potuisset , Nosocomium petiit . Hic tantummodo , curata febre , domum reversa est . At , ineunte Autumno , anno ætatis circiter vigesimo quinto , cum ab hemicrania nihil amplius torque- retur , in gravem pulmoniam incidit . Hinc denuo in Nosocomium reversa , post mensem a pectoris malo libera evasit ; sed pedum oedema
ni-

nihil immutabatur, neque menses amplius profluebant. Pulmoniam inde singulis annis experta, totidemque curata ad ætatis annum trigessimum pervenit. Tunc, sede mali mutata, pulmonia in intestinorum dolores gravissimos conversa est. His præcipue vexabatur noctis tempore, peculiariterque cum tempus mutationibus proximum esset. Muscus his in sedandis præ cæteris remediis magis profuit, atque opiata, quod præstiterant semel, postea non amplius præstabant. His variis agitata malis, denique jam trigesimo quinto ætatis anno ineunte summis repente in mingendo doloribus percitata,

ta , pedetentim inde ab intestino-
rum malo liberata fuit. Pubes, va-
ginæ labra , interfæmineum plogofi
ab initio afficiebantur; verum, pau-
cis diebus elapsis , dolor dum min-
geret acerrimus mansit , externa e-
venit phlogosis. Urina hoc in pri-
mo morbi incurfu naturalis erat, at
postea cum aliquibus sanguinis gut-
tis , ac materia puriformi cum al-
bo profluente fluore conspiciebatur.
Hoc in rerum statu, quidquid adhi-
bitum fuit, irritum cessit ; atque
musculus , qui aliis in doloribus pro-
fuit, nihil hic præstitit. Tam fæti-
da ejiciebatur Urina cum nigro se-
dimine, ut , dum matula retinere-
tur ,

tur, nemo posset ad cubiculum appropinquare. His in ærumnis, quod mirandum, febris minime aderat, ideoque Nosocomium adire ipsi proprius loci veteri lege vetitum fuit. Tunc ab ægræ quadam propinqua rogatus, ut fæminam miserrimam inviserem, perlibenter annui. Obstupui, cum mulierem hanc primum viderem, nam ab emaciata, ac livida facie, atque oculis fixis mihi potius cadaver, quam vivens videbatur. Orbata somno, appetitu dejecto, siti urgente, doloribus conflictata, preces submissa voce (nam vocis sonum vix audiebam) Deo mittebat, ut e vivis ipsam tolleret.

Tunc

Tunc verbis, quibus potui, infelicem solatus, cum remedium nullus esset locus, tantummodo curavi, ut haberet, unde optima sibi conficeret juscula, viresque, si fieri posset, amissas recuperaret: Hinc per intervalla cardiacis præscriptis, tantum obtinui, ut intra viginti dies sic ipsi vires restituerentur, ut pro vesicæ malo, a quo certe vexabatur, *Uvam Ursi* præscriberem. Pulveris semidrachmam, quam primum in jusculo dedi, temporis progressu, usque ad tres drachmas auxi summo cum patientis levamine. Quod in observatione tertia Sapien-

stra adnotavimus, *Uva Urſi* minime hac in muliere præſtitit; nam cum in iis diuretica fuiſſet, huic alvum ad plures dies valde laxavit. Urina poſt tres menſes cum pauciſſimo emittebatur dolore, ac paulatim puriformi materia, odoreque caruit. Tunc e lecto ſurgens, victum inde manibus ſuis ſibi acquiſivit. Verum neque dyſpnœa, neque pedum oedema, neque menſium defectus immutabantur. Pulverem quotidie ſumpſit per quinque circiter menſes, ſed inde remedium pertæſa, cum nihil, aut parum a veſicæ malo torqueretur, abjecit illud, mihi parentibusque ſuis ſæpe teſtata, ſe toto

vitæ

vitæ suæ tempore nunquam melius habuisse , quam modo se haberet . Sed , cum anno transacto , ruri essem autumnii tempore , in urbem deinde reversus , maxima cum molestia intellexi , eam ineunte Novembris mense , Febre gravi correptam tribus in diebus e vivis migrasse .

Hæc observatio cum ex pluribus sit conjuncta malis , ad plurimas nos animadversiones adducit . Primum certe epilepsiam , ac hemicraniam a variolis ob aeris frigus retrocedentibus esse deducendas , non est cur dubitemus . Frigus certe cutis meatus ita coarctat , constipatque , ut nimis facile sit intelligere , materiam

variolosam, quæ circumferentiam tenebat, ad centrum inde deductam esse. Hinc in eas partes, in quas facilius determinatur, impetum faciens quamplurima mala, ac per sæpe mortem producit. Huc monitum de sanguine agentis *Hipp. Coac. 20.* spectat: *Qui statis temporibus sanguinem profundunt, si loco non profuderint epileptici moriuntur.* Quod haud tantummodo de sanguine est intelligendum, verum etiam de pluribus aliis excretionibus, puta petechiis, miliaribus, variolis, exanthematibus omnibus, in quibus natura (ut verbis utar *Lud. Dureti in Coac. Hipp. loc. cit.*) *absoluta per-*
rio-

*riodo collectionis ab oppressione exci-
tata, & pruritata, colligit se ad ex-
clusionem supervacanei per loca co-
moda; quod si ab aliquo eventu hæc
naturæ libera excretio impediatur,
refluxus, & palindrome, maximo
ægrorum periculo accidit. Febrem,
cœcitatem, & epilepsiam, ex sca-
bie suppressa, productam testatur Sen-
nertus in Paralipom. pag. 176. Se-
bizius pariter ac Hagendornius cent.
1. histor. IX. & M. N. C. dec. 1.
anno II. obser. 213. idem in Mu-
liere docuerunt. Sæpe observatur, in-
quit præclaris. Swietenius in com.
aphor. Boer. 1075. paroxysmum epi-
lepticum in variolis, morbis exanthema-*

maticis, in febre miliari, petechiisque, antequam in cute appareant hæc exanthemata: quæ si subito retrocedant, novi insultus epileptici sequuntur, donec omnis materia morbosa ad cutem deposita fuerit. Verum hic maxime præ omnibus est adnotandum, quod Præceptor Epist. Anat-Medica XLIX. art. 30. animadverterat. Cum enim ipse advocaretur ad Principem Virum, qui repente gravissimo instar apoplectici insultu correptus fuerat, quærens unde insultus ille ortus esset, narravit ipsi Medicus Principis, erysipelas non multis ante diebus in facie apparuisse. Verum aeris fortasse injuriis; erat enim Autumnus A.

1729. *ager autem magis de suis Episcopalibus muniis, quam de se sollicitus, nunquam decumbere voluerit, neque intra cubiculum se continere; introrsum repulsum, de improvviso evanuisse. Quæ observatio si cum nostra comparetur aliisque quamplurimis, constat evidentissime, aut ab aere, aut a quocumque errore nihil pejus in morbis inveniri quam a recto suo tramite naturam divergere, cum e contra illam suis in conatibus adjuvare, ut per loca conferentia ea ducat, quæ ducenda sunt, ut etiam Hipp. animadvertit, optimum sit. Hinc cum ex aere, nostra in observatione, variolæ re-*

trocessissent, ac mala quæ superius retulimus procreassent, admonet nos, ne facile nimis in sententiam præcl. *Sydenham* eamus, cum ipse minime approbet, quod Medici, variolarum febre laborantes, ante quartam lecto adjiciant. Quæ res cum in Anglia fortasse suum habeat locum, hic, experientia teste, quam plurimos occideret, si pueri, aut viri, in quos ingruunt variolosæ febres, extra lectum detinerentur. Sed quantum ab hoc Clar. Viro discedo, tanto magis cum ipso illos condemno, qui ab initio febris præcedentis variolas, ægros cardiacis, cubiculis bene occlusis, stragulisque onustos fa-

nare student. Verum, ad nostram observationem redeundo, cum præter omnem dubitationem sit mala, quæ hanc mulierem affecerint, aliam haud causam agnovisse, præter variolosum miasma in sanguine oberans, hinc fortasse optima hoc in casu aliisque similibus variolarum Infitio fuisset, ut denuo ad circumferentiam causa mali revocaretur.

Sed, his omissis, magis attendenda sunt, quæ ipsi evenerunt postquam sibi menstrua defecerint, sive potius postquam illam nimiam sanguinis detractionem passa fuisset.

Heu quam multos hodie hæc de sanguine præter modum detrahendo

præ-

præjudicata opinio ægros de medio tollit. Anno 1760. fortuito in Virginem incidi annum decimum octavum agentem, gracilioris corporis habitus, ægram febris tertiana duplici, cum capitis dolore. Huic initio morbi ter phlebotomiam quidam medicus instituerat incassum, ac cum paulo post tempus menstruorum adesset, nec effluxissent, denuo sanguis extractus fuit. Quod cum fecisset absque ullo patientis levamine, immo recrudesceret malum cum difficili respiratione, denuo ad sanguinem confugit, ac quo magis dyspnœa augeretur, eo magis sanguinem detrahebat. Atque ita pergens, cum

ex

ex reiterata sæpius phlebotomia, ut fluerent menses expectaret cum mali diminutione, effecit, ut mensis spatio plus quam trigesies sanguis detraheretur. Hinc pedum crurumque oedemate correpta, viribus destituta, erecta ut respirare posset cervice, jamque omnibus confectis, quæ in morituro Ecclesiæ Catholicæ cultore fieri solent, mortem præ foribus adstantem pertimescebat. Hoc in conclamato statu mæstissimi, qui aderant parentes, meum consilium poscunt, mihi que denunciant, quod nuperrime Medicus (haud amplius reversurus) jusserat, ut si denuo dyspnœa magis ingravesceret, venam

nam iterum tunderent. His intellectis, pauca respondi, scilicet actum de eorum filia iri, si alias phlebotomiam institui permetterent. Quod cum intellexissent, ac sancte ferverent, altera die venerunt ad me exorantes, ut denuo ad ægram, quæ me requirebat, adirem. Adii, & tametsi pluries a gravi dyspnœa correpta mox fuerit, nunquam tamen sanguis emissus est. Aucta enim ob sæpius repetitam venæ sectionem ex male conversis in sanguinem alimentis crassioris feri copia, pulmones afficiebantur: itaque quo plus sanguinis detrahebatur, eo magis ægra morbo afflictabatur. Hinc cardiacis, anale-

pticisque recreata, solo lacte cum decocto hederæ terrestris, ac tussilaginis admixto intra duos menses pristinae sanitati restituta fuit. Mulier hæc filia cujusdam Militis est bene merentis, qui hujus Urbis Portis aperiendis inservit.

Quidam fama tantummodo, & nomine Medici totam summo ægrorum damno in morbis curandis spem in venæ sectione ponunt, ac cum in quibusdam cronicis quid sibi amplius faciendum sit, minime constet, tanquam ad facram Anchoram confugientes sanguinem fundunt, quo nec opinantes illud, quod præcavere autumabant,

bant , periculum advocant , majusque faciunt. Hi ex auctoritate *Frederici Hoffmanni*, ut discerent oporteret in sanguine vitam , & corporis nostri robur contineri , quo effuso omnis corporis , & animæ operatio cessat , in cujus circulationem naturam illam cui tantas merito adscribimus in curando , & conservando corporis vires adesse , qui in morbis præsertim febribus adauctas stases , & stagnationes humorum removet , spasmodicas stricturas partium aperit , humorum tenacitatem dissolvit , eorumque nimiam quantitatem motu imminuit , & per colatoria omnem superfluum excludit . Utinam his omni-

mnibus animadversis beneque perpen-
sis impostherum sanguini parce-
rent. Profecto dyspnœa, pedum oe-
dema, ac pleraque alia mala, quæ
mulieri primæ advenerunt, post ni-
miam sanguinis detractionem, ab ipsa
duxerunt originem; quod & in al-
tera advenisse minime est dubitan-
dum. Labefactata enim a sæpe re-
petita venæ sectione natura, ac vi-
ribus impar ad crisim optimam pro-
ducendam eo amplius humorum sta-
gnationibus, & tenacitati ansam
præbet, quæ fortasse ea quæ nocent
ex corpore eliminasset. Proh error!
mensium fluxus ad malorum dimi-
nutionem expectant urgentque, dum
in-

interim sanguinem ipsis ferme totum exhauserunt . Hinc Boer. in suis Prælect. Acad. §. 1233. *magnus error est omnes morbos puellares a defectu mensium venire : cum contrario ordine ideo deficient menses, quia morbus adest : Tolle morbum, redibunt menstrua .* Sed cum nimis simus a recta via divagati, nunc ordo postulat, ut denique ad ultimam observationem deveniamus.

OBSERVATIO VI.

JUVENIS, ex Fullonum arte, vigin-
ti quinque circiter annorum, tem-
peramenti cachectici, postquam bien-
nio transacto, virulenta gonorrhœa la-
toraverat, dysuria cum nephriticis do-
loribus correptus est. Adversus hoc
malum varia utiliter adhibuit reme-
dia, verum cum pro fortunarum ino-
pina fullonia urgere opera cogeretur,
nunquam firmam valetudinem acqui-
sit. Urinam cum filamentis quibus-
dam ac muco præditam reddebat. Hinc

L

per

per annum magis minusve vexatus, ac quandoque Baccho nimis addictus, voluptatibusque malum neglexit. Tunc sensim viribus mali eundo adauctis, cum acerrimis in mingendo doloribus, consilio cujusdam Chirurgi, conserva cassiæ *Donzelli* ab initio aliquo cum levamine utebatur. Verum paulo post, malo vesicæ flatibus gravissimis, doloribusque in intestinis adjunctis illam omittere coactus fuit. Quam rem cum ego speciatim anno transacto in Matrona non minus generis nobilitate, quam virtutum splendore clarissima, quæ ex hæmorrhoidibus in gravem ischuriam inciderat, animadvertissem, ea mihi in mentem

tem, quod olim ex Cl. Ramazzino adnotaveram, revocavit: *Cassiam*, inquit, *laudant nonnulli in alvi adstrictione ad aliquot drachmas; at cassia non tam innocua est, ut illius usus non sit suspectus; flatuosa enim est & stomacho parum amica; idcirco Ballonius in renum & vesicæ affectibus, sive purgato, sive impurgato corpore, cassiæ usum omnino improbat, & virositatem quamdam in illa agnoscit. Hanc pariter damnat Faloppius noster, Joannes Beverovicus in lib. de renum & vesicæ calculis, Ludovicus Nonnius in Epist. ad eundem Beverovicium, & complures alii. Hinc cum malum huic remedio minime cede-*

ret, temporis progressu, præter mucum, etiam arenosa urina, ac interdum a nimio motu sanguinolenta conspiciebatur. Hac in constitutione Mense Aprilis anno 1764. febre tertiana corripitur. Per plures dies hanc pariter neglectam tulit, verum cum vires ipsum deficerent, lecto se addixit. Tunc rogatus accessi ad eum die vigesima prima mensis antedicti. Febris cum horrore, & capitis gravitate prodibat. Urina cum parva arenæ quantitate, ac aliquo muco conspiciebatur, cæterum naturali colore prædita. Dolores in mingendo, prope febris accessionem acerrimi erant, sic ut interdum vomitum ex-

UVÆ URSINÆ. CAP. IV. 165

citarent : at reliquo diei noctisque tempore multo mitiores. Hinc primum alvo leviter laxata, ac] deinde repetitis clysteribus apperitivis demulcentibus, operam dedi, ut febris imminueretur. Pulsus debilis, ac parum renitens, venam tundere vebat. Verum cum his febris parum aut nihil cessisset, illam China Chin. profligavit. Sic a febre curatum, a nephritide, ac malo pariter vesicæ illum curare fategi. Quapropter *Uvam Ursi* die octava Mensis Maji sumere incæpit. Illi præscripseram pariter, ut ne nimis defatigaretur, nec amplius Cauponam adiret; nam nec Medici consilia, nec remedia dissolu-

te viventi prodesse possunt; optime enim Hipp. *nec solum se ipsum Medicum oportet præstare ut faciat ea quæ conveniunt, sed & ægrum, & affidentes, & exteriora.* Quæ cum adamussim primo in mense servasset, ex vesicæ malo multum levabatur. Dolores in mingendo vix aderant, nec si muci parum excipias, quidquam aliud præter naturam in urina erat. Sed regiminis impatiens cepit iterum cum fociis suis cauponas frequentare, & ad extremam usque ebrietatem sese vino ingurgitare. Hinc recrudit malum, quod cæteroquin intra quindecim circiter dies, in eundem statum se redegit

in

in quo erat antequam inebriaretur.

Uvam Urſi tametſi gratis habeat, nihilominus, cum minus a malo torquetur, negligit; hinc nunquam perfecte ſanus evadit. Die extrema Menſis Octobris, vocatus venit ad nos alacer, enuncians ſe vix aliquid in mingendo pati, & ſane, cum ſtatim in altero cubiculo minxiſſet, ferme nihil mucī in urina conſpicietur.

Hæc ſunt, quæ his ultimis annis de *Uva Urſina* hic obſervare potui, quæ tametſi haud multa ſint, attamen ſi cum obſervationibus, quas meis præpoſui, conjungantur, comprobant maniſeſtiſſime, & noſtris in

regionibus *Uvam Urſi* ſummum ree-
medium eſſe, ut recte admonet laus
datus *Haenius* in lithiaſi, æque ac
in pluribus aliis Uropojecticis mor-
bis, atque in hæmorrhoidibus, ſalle-
tem cum urinæ excretionem diffi-
ciliorem reddunt. His tamen obſer-
vationibus & alias adjungere poſ-
ſim; verum cum illi, quibus pulve-
rem dedi pro malo veſicæ, abſint;
ac quæ ab iis per nuncios poſtea
accepi, minus certa ſint, ea potiùs
conſulto omitto, quam incerta Le-
ctoribus obtrudam.

Raro hic de lithiaſi eſt conquere-
rendum, ideoque haud multas de
hoc malo obſervationes colligere poſ-
ſum.

Tab. I.

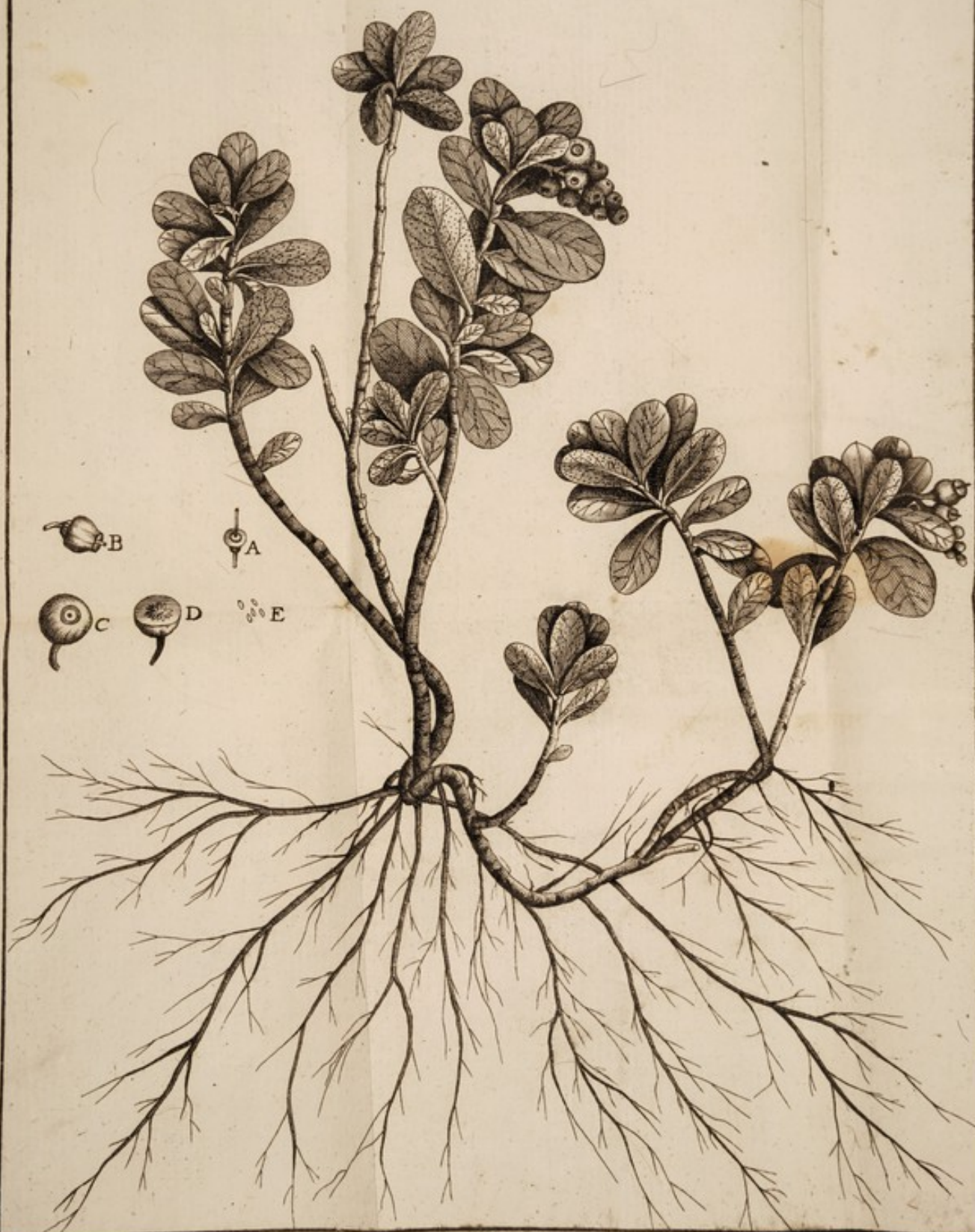
Uva Ursi

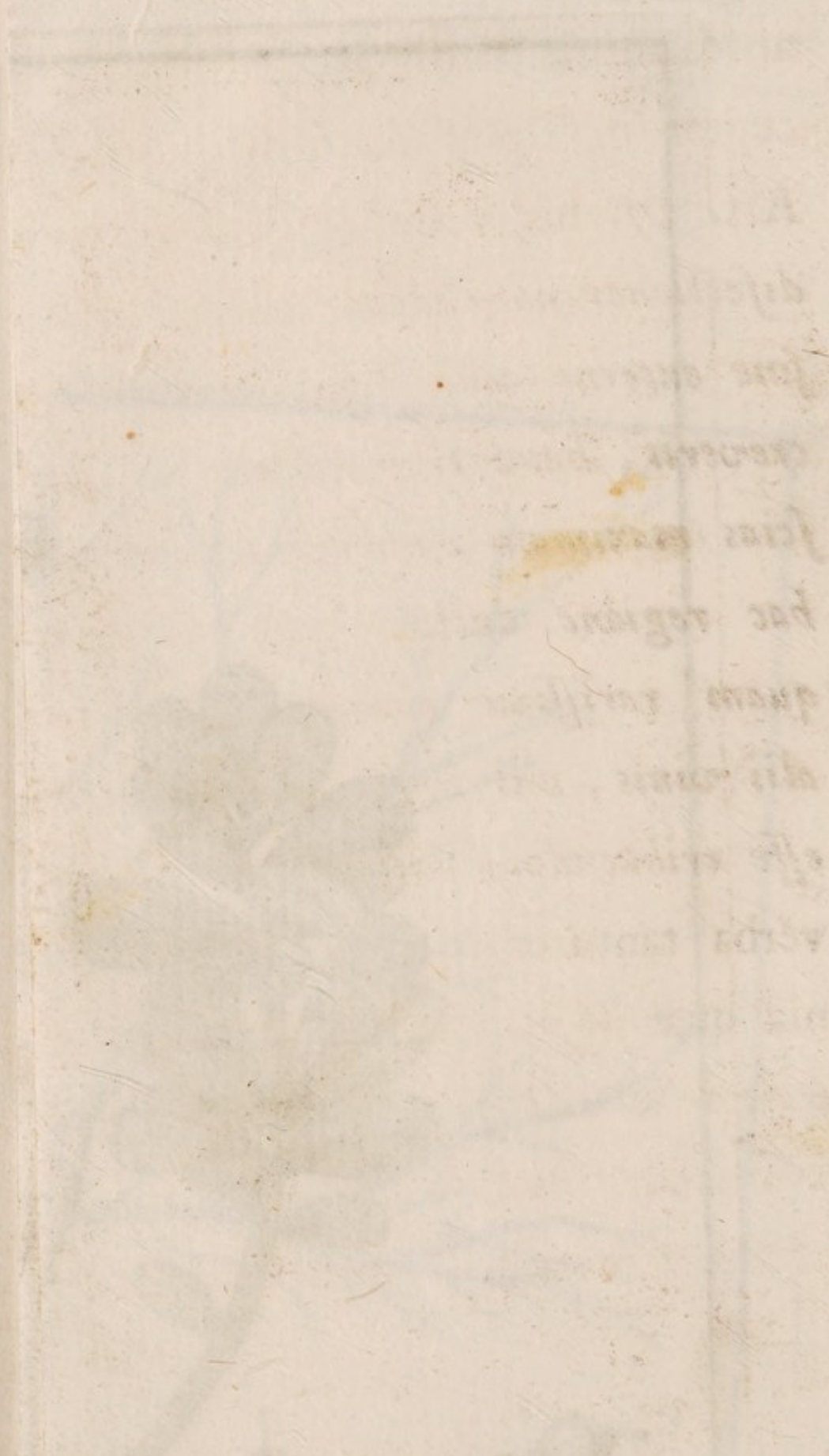

Tab: II.

Vaccinium
sive Vitis Idæa.

sum. Quam rem inter alias, etiam antea animadvertit accuratissimus Præceptor in Epist. Anat-Medica XLII. Art. 17. his verbis. *Quod alias huc dissectiones non addam eorum quibus sine externa causa lapis in vesica concreverit, haud tibi erit mirum, qui scias maximam a me vitæ partem in hac regione ductam esse ei morbo quam rarissime obnoxia. Quod hic alii vinis, alii aquis, alii utrisque esse tribuendum censent; neque hæc verba tantummodo, sed cætera omnia quæ de Calculorum productione eodem in Articulo eruditissime conscribuntur, sunt attendenda. Hinc rarissime evenit, quod nuperrime*

Medico, ac Chirurgo præstantissimo
Antonio Gambarotto Publico Profe-
 ſtori accidit. Dum enim Cadaver
 cujuſdam hominis a lithiaſi conſecti
 perluftraret, in ejus veſica duos Cal-
 culos, unum unciarum trium cum
 dimidio, alterum unciarum pariter
 trium, ac drachmæ unius invenit.
 Quos Calculos tophaceos, albosque
 ac pariter ovali figura præditos ef-
 ſe apud ipſum vidi.

Verum ut finem brevi huic Opu-
 ſculo imponamus, *Uva Urſi* nunc
 utor aliis in caſibus, quos impoſte-
 rum (quidquid boni, aut mali præ-
 ſtiterit) obſervationibus hiſce fortaf-
 ſe adjiciam. Faxint interim Cæli-
 tes,

UVÆ URSINÆ. CAP. IV. 171

tes , ut pro humani generis bono ,
ubique simplicissimum hoc remedium
absque invidorum livore accipiatur ,
ac ubique laudatos effectus præstet .

TABULÆ PRIMÆ

EXPLICATIO.

- A. Calyx cum stylo.
- B. Calyx cum corolla.
- C. Germen cum stylo.
- D. Bacca.
- E. Semina ut sua conspiciuntur in
fede.
- F. Semen seorsum pictum.

TABULÆ SECUNDÆ

EXPLICATIO.

- A. Calyx cum Stylo.
 B. Calyx cum Corolla.
 C. Fructus.
 D. Fructus per medium sectus, ut
 femina in sua naturali sede
 conspiciantur.
 E. Semina seorsum picta.

FINIS.

N O I
RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. *Francesco Antonio Mantoa* Inquisitor Generale del Santo Ufficio di Padova nel Libro intitolato *De Uva Ursina ejusque, Et aqua Calcis, vi Lithonthryptica novæ animadversiones, experimenta observationes Michaelis Girardi Medici Physici MS.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi concediamo Licenza a *Francesco Conzatti* Stampator di Padova che possi avere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 5. Dicembre 1764.

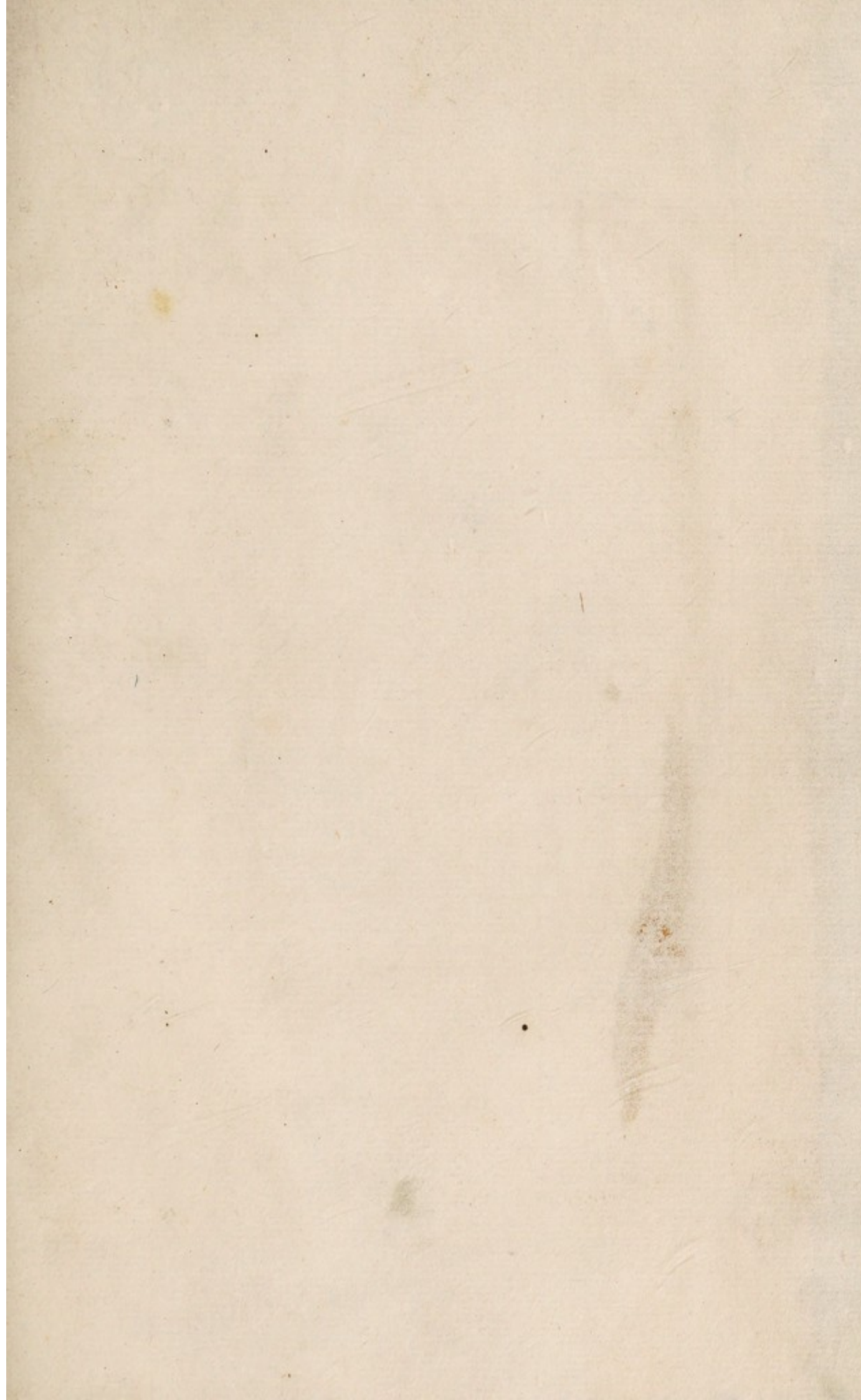
(ANGELO CONTARINI Proc. Riff.

(ALVISE VALLARESSO Riff.

(FRANCESCO MOROSINI 2. K. Proc. Riff.

Registr. in Libro a Car. 223. al Num. 1318.

Davidde Marchesini Seg.

N. O. I.
RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revissio-
ne, ed Approvazione del P. Francesco
Antonio Martini, Inquisitor Generale del San-
to Officio di Padova nel Libro intitolato *De
Una Uniusquisque, et aqua Calce, et Li-
thothryptica vera, et inuentionibus, et expe-
riencia ad curandos Rheumaticos* Gio: Maria
Fischi M.D. non v'esser cosa alcuna con-
traria alla Santa Fede Cattolica, e Parimente
per Arrestato del Segretario Nostro, niente
contro Principi, e Statuti, e Summi con-
cediammi licenza a Francesco Casati, Scrittore
di Padova che tutti questi stampati, ob-
servando gli ordini in materia di stampa,
e presentando le solite Copie alle Publi-
che Librerie di Venezia, e di Padova.
Dat. li 3. Decembre 1764.

GIORGIO COSTANTINI Vice. Riff.

ANTONIO PALLARINO Riff.

MASCHERO MARCONI A. N. Proc. Riff.

Regist. in Libro a C. 15233. al Num. 1318.

Davidde Marchetti Seg.

104

50 frs

